

Παιδαγωγίου Θεσφ
καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας
εἰσηγητικὴ ἐκθεσις

Πρὸς

τοὺς καθηγητὰς τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ εἰδάκτωρ τῆς φιλολογίας Γεώργιος Ι. Κουρμούλης ἐπέβαλεν εἰς τὴν ἡμετέραν σχολὴν πραγματείαν ἐπιγραφομένην " Δ η μ ι ο υ ρ γ ι κ ο ῖ κ α σ ε γ ῶ ν τ ο ς τ ῆ ς Ἑ λ λ η ν ι κ ῆ ς γ λ ῶ σ σ η ς . κ ῆ ρ ο ς - Δ Ι " , ὡ ς δια- τοιθεῖν ἐπὶ θεμεσίῳ εἰς τὴν εἶδραν τῆς Γλωσσολογίας.

Ἡ πραγματεία αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 108 σαχτυλογραφημένων εἰς φύλλον, εἰς τὰς ὁποίας προστίθενται ἄλλαι 10 τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν πραγμα- τείαν. Ἐλλείπει κίναξ προειχομένων διὰ τὸ εὐσύννοτον αὐτῆς καὶ βιβλιο- γραφία, ἣτις συνάγεται μὲν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, ἀλλ' ἐν τούτοις καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐπῆρχεν εἰς εἰδικὰς σελίδας, ἵνα ὁ ἀναγνώστης ἔχει ἐνώπιόν του τὰς πη- γὰς καὶ τὰ βοηθήματα τοῦ θεοτηρίου ὡς σύνολον εὐκόλως ἐλεγχόμενον.

Ὁρθότατα ὁ Κουρμούλης ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι τῆς εἰσαγωγῆς ἐξαίρει καὶ ἀ- ποδέχεται τὸ δόγμα ὅτι " φιλολογικὴ καὶ γλωσσικὴ ἐπιστήμη χωροθοῖν ἐπὶ τὸ ἕογον αὐτῶν ἀνακοσπᾶσθως συνθεθεμέναι πρὸς ἀλλήλας "· εἰδὸτι ἤδη ὁ Χατζιδά- κη εἰδίδαξαν ὅτι ἡ φιλολογικὴ κατὰστικη, μάλιστα δι' ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας ἡ Ἑλληνομάθεια, εἶναι ἀνεραίτητον προσόν διὰ τὸν μέλλοντα νὰ εἰδᾶθη ἀπό- τῆς Πανεπιστημιτικῆς καθέδρας τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς Γραμματικῆς αὐτῆς καὶ Γενικὴν Γλωσσικὴν, μαθήματα ἀναγκαῖστα διὰ τὸν χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον ἔχει ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστη- μίου ὡς παρασκευαστικὴ τῶν φιλολόγων καθηγητῶν τῆς μέσης καλούμενης Παι- δείας.

Ἀκολούθως τονίζει ὁρθῶς τὴν στενὴν σχέσιν τῆς γλωσσολογίας πρὸς πάν- τας τοὺς κλάδους τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καὶ εἰρίζει ἰς τελικὸν σκοπὸν ταύτης τὴν γνῶσιν τοῦ " πῶς διατηροῦνται ἐν τῇ γλώσσῃ αἱ ἀνά τοὺς αἰῶνας

κοικίλων και κρικετειώδεις εκήλωσεις του ανθρωπίνου πνεύματος (σ.β!).
 Προς επίτευξιν του σκοπού τούτου κρέκει ο έρευνητής να δύναται να διακρί-
 νη τον τρόπον και τό κοσόν καθ' ο οι διάφοροι παράγοντες της γλωσσικής κοι-
 νότητος συνέβαλον προς άπαρτισμόν του γλωσσικού σγνόλου. Διότι ο γλωσσικός
 ησασμός, ως παραδίδεται ήμιν υπό των κοογενεστέων, είναι κοοιδόν κάλης κοι-
 κίλων παραγόντων άνευ της γνώσεως ή τούτων ήν είναι δυνατόν να σχηματί-
 σμεν άκοιβή ιδέαν περί έθνικης τινος γλώσσης και ή ή και περί του έν τη
 γλώσση ταύτη άποτυκουμενου έθνικου χαρακτήρος. Προέκει λοιπόν, κατά τον Κοορ-
 οβίτην, να έρευνηθώσιν ει γλώσσαι των διαφόρων κοινωνικών ομάδων και των
 διαφόρων λαϊκών στρωμάτων, ή ότι μόνον τό συμπέρασμα των έαι μέρους τού-
 των έρευνών, έν συνεσασμώ προς τά συμπέρασμα εκ της μελέτης της παραβι-
 ομένης γρακτικής γλώσσης θα δώσασιν ήμιν την εικόνα της έθνικης γλώσσης.

Όσειλω ένταυθα να έξάρω την άγχίνοϊαν κοο πρωτοτυϊαν μεθ' ής ο ύπο-
 ήτης άνακτύσσει τάς κρικετειάς των γλωσσικών στοιχείων έν τη κοινωνική
 έξελίξει των σοοδών τούτων προς δε και την σαφήνειαν μεθ' ής ούτος ύποστη-
 ρίξει ότι πρό πάντων ή έν συνεσασμώ παραδοθεϊσα Έλληνική γλώσσα, υπό Έλλη-
 νων άπιστημόνων έρευνημένη, συμβάλλεται προς έσέυνας του είδους τούτου.

Την Εισαγωγήν άκολουθεϊ τό κεφάλαιον "Γλώσσα και λατρεία" (σ. 1-6").
 Έν τω κε. τούτω ο ύποήτης έρευνη ήν επίδρασιν των λατρευτικών λαξα-
 οιών του ανθρώπου εις την γλώσσαν. Έν άρχη ύποστηρίζει ότι τά άφηρημένα δ
 νόματα και τά μέσα και άπρόσωπα ρήματα άρχήν έχουσι την έν τη γλώσση εκ-
 πρεσιν λατρευτικών λαξασιών. Είς μέν τά μέσα ρήματα ή ρύναμις ή στρέφουσα
 την ηηματικήν ενέργειαν προς τό ύποκείμενον ήν ύποδηλοϋται, διότι δε υπερ
 φυσική ήν είναι εύσύλληκτος, εις δε τά ρήματα τά σημαίνοντα εκήλωσεις κοο-
 ρενίων και φυσικών φαινομένων πρόκειται έξελικτική κοοσσιώησις της ένερ-
 γούσης θεότητος (Ζεύς ύει - ύει). Τά άφηρημένα νόματα κοοηλθον εκ των
 όνομάτων των δαιμόνων. Ένταυθα κοοτηρῶ ότι τά έπό σ. 11 κέξ. όμηρικῶ έ-

κοιμίλει καί περιπετειώδεις ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος" (σ. 81). Ἀ-
 πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου πρέπει ὁ ἐρευνητὴς νὰ δύναται νὰ διακρι-
 νῆ τὸν τρόπον καί τὸ πρῶτον καθ' ὃ εἰ διάφοροι παράγοντες τῆς γλωσσικῆς κοινο-
 νότητος συνέβαλον πρὸς ἀποτισμὸν τοῦ γλωσσικοῦ συνόλου. Διότι ὁ γλωσσικὸς φε-
 θησαυρὸς, ὡς παραδίδεται ἡμῖν ὑπὸ τῶν ποσγενεστέρων, εἶναι πρῶτον καὶ ἀλλο-
 κίλων παραγόντων ἄνευ τῆς γνώσεως ἢ τούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σχηματί-
 σωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ ἐθνικῆς τινος γλώσσης καί ἢ καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ τῇ τοῖ
 γλώσση ταύτῃ ἐκποτυκόμενου ἐθνικοῦ χαρακτήρος. Ποῖται λοιπὸν, κατὰ τὸν κρη-
 ματικὸν, νὰ ἐρευνηθῶσιν αἱ γλώσσαι τῶν διαφόρων κοινωνικῶν ομάδων καὶ πῶς ἡ
 διαφόρων λαϊκῶν στρωμάτων, εἰδὼς μόνον τὰ συμπεράσματα τῶν ἐκείνου
 τῶν ἐρευνῶν, ἐν συντάσει πρὸς τὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς μελέτης τῆς παρα-
 δομένης γουγκτῆς γλώσσης θὰ εἰσποῖν ἡμῖν τὴν εἰκόνα τῆς ἐθνικῆς γλώσσης :

Ἄρα εἶναι νὰ θέρω τὴν ἀγχίνοιαν καὶ πρωτοτυπίαν μεθ' ἧς ὁ ἄλλο-
 τῆτος ἀναπτύσσει τὰς περιπετείας τῶν γλωσσικῶν στοιχείων ἐν τῇ κοινωνικῇ ἀλλά-
 ἰερίῃ τῶν φασίων τούτων πρὸς δὲ καὶ τὴν σαφήνειαν μεθ' ἧς οὗτος ὑποστη-
 ρίζει ὅτι πρὸ πάντων ἢ ἐν συνεχείᾳ παραδοθεῖσα Ἑλληνικὴ γλώσσα, ὑπὸ Ἑλλή-
 ῶν ἀπιστημόνων ἐρευνημένη, συμβάλλεται πρὸς ἐσῆνας τοῦ εἶδους τούτου.

τὴν εἰσαγωγὴν ἀκολουθεῖ τὸ κεφάλαιον "Γλῶσσα καὶ λατρεία" (σ. 1-67). τὰ ἐκ
 ἐν τῇ κεφ. τούτῳ ὁ ἀποτήριος ἐρευνᾷ τὴν ἐκείνου τῶν λατρευτικῶν δοξα-
 ῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς γλώσσης. Ἐν ἀρχῇ ὑποστηρίζει ὅτι τὰ ἀπορημένα ὄ-
 ρατα καὶ τὰ μέσα καὶ ἀπόρρητα ῥήματα ἀρχὴν ἔχουσι τὴν ἐν τῇ γλώσση ἐκ-
 οιντικῶν λατρευτικῶν δοξασίῶν. Εἰς μὲν τὰ μέσα ῥήματα ἡ δύναμις ἢ στρέφουσα
 ῥηματικὴν ἐνέργειαν πρὸς τὸ ὑποκείμενον δὲν ὑποδηλοῦται, διότι ὡς ὑπερ-
 ῖκη δὲν εἶναι θούλλητος, εἰς δὲ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἐκδηλώσεις ὀ-
 ῶν καὶ φυσικῶν φαινομένων πρόκειται ἐξελικτικὴ ποσειώπησις τῆς ἀνο-
 ῆς θεότητος (Ζεὺς ἕει - ἕει). τὰ ἀπορημένα ὀνόματα προήλθον ἐκ τῶν
 ἰτων τῶν οὐκ ἐπιμόνων. Ἐνταῦθα παρατηρῶ ὅτι τὰ ἀπὸ σ. 11 καὶ ε. ἀπορρηκὰ ἐ-
 ἰ ἐκτίμηται

κατάλληλα (δυναμιο-δαίμωνος - ἀνεπισημάνον οὐσιαστικόν, προέχει τὴν μεταφορῶ-
σιν εἰς τὴν σ. θ κἀε. ἀνεπισημάνον οὐσιαστικόν, προέχει τὴν μεταφορῶ-

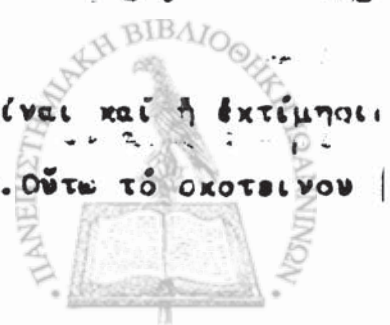
Μετά τὰ ἀνωτέρω ὁ Κουρμούλης ἔρχεται εἰς τὴν ὁμηρικὴν θεωροῦντιονο-
μῶτων καὶ κοσμητικῶν ἐπιθέτων θεῶν καὶ δαιμόνων. τὴν σημασιολογικὴν ἐρευ-
ναν ἐπιχειρεῖ ὁ ἄποψιος ἔχων πάντοτε ἕως ἀδήγόν τὸ ἔτυμον, τὴν φιλολογι-
κὴν παράδοσιν, τὰς συγχρόνους λαϊκὰς λατρευτικὰς δοξασίας καὶ τὴν σύγχρο-
νον χρῆσιν τῆς γλώσσας. εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκτιμηθῇ προσηκόντως ἡ προσοχὴ τοῦ
Κουρμούλη εἰς τὰς συγχρόνους λατρευτικὰς δοξασίας καὶ τὴν σύγχρονον λαϊ-
κὴν γλῶσσαν, εἰὶ ὅτι οὕτως ἀνάγεται τις εἰς τοὺς πρώτους γλωσσογονικούς χρό-
νους. οὕτως ἔρμηνευε ἔπιτυχῶς κολλὰ ἐπίθετα καὶ ὄνυματα θεῶν καὶ δαιμόνων
ὧν ἡ παράδοσις εἶναι ἀσφαλὴς καὶ περὶ ὧν κλειστά ὄσα ἔχουσι γραφὴν κολλὰκι-
ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι σήμερον. Περισορίζομαι εἰς τὰ σκοδαιότιστα :

Ποταμός εἶναι ὁ ἀφ' ὀφθαλμοῦ ἐπιπέδων δαίμων. ἀπὸ συνάπτεται λοι-
πὸν ἔτυμολογικῶς ἢ π. πρὸς τὸ πίνω, ὡς παρατηρεῖται καλαιότερον, ἀλλὰ
πρὸς τὸ πίπτω (πότος - ποταμός). ὡς θεὸς παραδίδεται ἡμῖν ἤδη ἀπὸ
τοῦ Ὁμήρου, τὸ δὲ (Ποταμοῦριος) Ποταμόδωρος εἶναι ὅμοιον κατὰ τὸν σχη-
ματισμὸν πρὸς τὸ θεόδωρος (σ. θ καὶ σμ.).

τὸ Ποταμός διδάσκει ἡμᾶς, κατὰ τὸν Κουρμούλην, ὅτι καὶ Σπερχειός ἦτο ὁ
σπερχόμενος, ὁ ὁμηρικῶς φερόμενος δαίμων. καὶ ὁ Σπερχειός παραδίδεται ὡς
θεός (Ὁμ. Π 178 κ. ε.). εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι πρὸς τὸ Σπερχειός ὡς ἐπίθετον
ἀντιτίθεται τὸ ἀκαλαροειδέας. μὴν τοῦ γνωστοῦ ποταμοῦ τῆς βοιωτικῆς, Σπερ-
χειός ἐκαλεῖτο καὶ τὸ κατὰ τὰς πηγὰς αὐτοῦ ὁμηρικὸν τμήμα τοῦ βοιωτικοῦ
κρηίδου.

Κονίπιελας ἦτο ὁ δαίμων τῆς ἀνεπιδουμένης κόνεως, ὁ ἀνεμοστρό-
βιλος (σ. θ κἀε. τὴν ἐπέθεσιν αὐτοῦ σημαίνει, ὁ ἀποψιος ἐπὶ συγχρόνων
λαϊκῶν δοξασίῶν, καθ' ἃς ὁ ἀνεμοστρόβιλος, ὅστις προέχεται ἐκ δαιμονικῆς
ἐνεργείας εἶναι φορέυς κεκοκομένων δαιμονίων.

τῶν βασικῶν ἀρετῶν τῆς διατριβῆς τοῦ ἀποψίου εἶναι καὶ ἡ ἐκτίμησις
καὶ λογοποιμένη πίστις πρὸς τὴν φιλολογικὴν παράδοσιν. οὕτω τὸ σκοδαιόνον

ἐτύμου καὶ ἑσπεροῦ σημασίας ὁμηρικὸν κοσμητικὸν ἐπιθέτου τοῦ Ἑρμοῦ ἐ -
ρ ε ο ὕ ν η ς (Ἐριούνης) ἐρμηνεύει κριτικῶς ὁ Κουρμούλης (σ. 15 κ.εξ.) στη-
ριχθεὶς ἐκ τῶν κατὰ τὴν Μηγ. Ἑπιμ. διμοσθέντων στίχων τοῦ ποιητοῦ,
τῆς Θορωνίδος :

Ἑρμαίαν δὲ κατὴρ Ἐριούνιον ἄνῳμασ' αὐτόν·
πάντας γὰρ μάκαράς τε θεοὺς θνητοὺς τ' ἄνθρώπους
κέρδεσι κλεπτοῦναις τ' ἐξαιίνυτο τεχνήροισι

καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Ἡσυχίου " ο ὕ ν η ς · κλέκτης...". Ἡ ἐρμηνεία αὕτη
συμφωνεῖ πρὸς παλαιάν, ἤδη ὁμηρικὴν, παράδοσιν περὶ κλεπτοσύνης τοῦ Ἑρμοῦ
Ἑξαιρετικῶς γλωσσολογικῶ καὶ φιλολογικῶ ἀνλιαζέροντος εἶναι ἡ πρὸς
κάθευε τοῦ Κουρμούλη πρὸς ἐρμηνείαν τοῦ ὁμηρικῶ κοσμητικῶ ἐπιθέτου τῆς
Ἑρινύος ἡ ε ρ ο ο φ ο ἰ τ ι ς, ἰσομοσι. ἰούντος συγχρόνου λαϊκῶς βοξασίας
καὶ ἄνεργων κακοποιῶν πνευμάτων. Ἐν πολυσελίδῳ (σ. 17-28) πραγματείᾳ πε-
ρὶ τοῦ ἐπιθέτου, δομώμενος ἐκ τῆς γραμματικῆς μορφῆς τοῦ συνθέτου καὶ ἐν
ἀντιπαροβολῇ πρὸς τὰ μετὰ τοῦ ε ρ ο - καὶ ἡ ε ρ ο - σύνθετα ὡς καὶ πρὸς
τὰ ὁμοίου β! συνθετικῶ, ἐποδεικνύει πρῶτον ὅτι ἡ συνήθης ἐρμηνεία " quae
non sospersa incedit" (Kbeling) δὲν δύναται νὰ εἶναι ὀρθή. Ἐν συνεχείᾳ
ἀναπτύσσει διὰ μακρῶν τὰς περὶ Ἡεραϊδῶν νεοελληνικὰς λαϊκὰς βοξασίας, πα-
ρατιθέμενος καὶ ἐρμηνεῶν γλωσσικῶς διαφόρα ἄνόματα αὐτῶν (νεοῦ - Ἡεραγίδα
καὶ εἶτα Ἐεραγίδα καὶ Ἐεραμορτίδα σ. 24-28). Ἐκ τῆς συγκρίσεως προκύπτει
ὅτι αἱ περὶ τῶν παλαιῶν Ἑρινύων καὶ τῶν συγχρόνων Ἡεραϊδῶν λαϊκαὶ βοξα-
σῖαι συμκίπτουσι καὶ συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι " τὸ παλαιὸν κοσμητικὸν
ἐπιθέτου τῆς Ἑρινύος καὶ τὰ σημερινὰ ἄνόματα τῶν Ἡεραϊδῶν εἶναι τῆτόση-
μα" (σ. 27). τὸ ἐπίθ. ἡ ε ρ ο ο φ ο ἰ τ ι ς δὲν εἶναι ποιητικὸν πᾶσμα, ἀλλὰ
λέξις τῆς γλώσσης τῆς λαοσίας ὅτι τοῦ λαοῦ κλασθεῖσα. Ὡς "ἑσπᾶ" λέξις
ἐκλανᾶτο ἀπὸ τὸ Πανελλήνιον, παρέλαβα δὲ τὴν τὴν καὶ ἐθηραύοισεν ὁ Ὀμηρος

Ἀκολουθεῖ ἡ σημασιολογικὴ ἔρευνα περὶ τοῦ ἄνοματος Ζ ε ὕ ς (σ. 28-32)
τὸ τμήμα τοῦτο ἐποτελεῖ τὸ κέντρον βεβούτητος τοῦ κειμ. "Γλῶσσα καὶ λαοσί-
α". Ὁ ὑποθέτω ἀνεφέρει πρῶτον τὰς προκαθεῖας τῶν παλαιῶν πρὸς ἐρμηνεί-

αν τοῦ ὀνόματος καὶ ἔπειτα ἐκαστὸς ἐτυμολογικῶς καὶ γραμματικῶς τὴν
 λ. Ζ ε ὕς, παρακολουθῶν εἰς κοίκετελες ταύτης εἰς τὰς ἀσθενεῖς γλώσσας
 Ἑλληνικὴν, Ἰνδοικὴν, Ἰταλικὴν. Ἡ λ. Ζεὺς ἠφανίσθη ἐνωρίς εἰς κροσσηγορικὸν
 ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, εἶδοι ἡ κρήσις ταύτης εἰς ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἀμφό-
 ριζε τὴν κροσσηγορικὴν κρήσιν. Πρὸς ἀπόδειξιν προσάγει τὸ ἀκίθ. χ ο ι ο τό
 ἔκαστ' ἀεθλήθη τῆς κρήσεως ἀφ' ἧς κατ' ἐξογὴν ἀπερδθη εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Ἐνωικερόουσα εἶναι ἡ τύχη τῆς λέξεως ἐν τῇ Ἰταλικῇ γλώσσῃ. Ἐνταῦθα
 αὕτη ἀκρήσθη εἰς δύο παραδείγματα, ἵνα δι' ἑκάτερον ἐκράσθη αἰ. σημασί-
 ει "οὐράνιος θεός" -- "ἡμέρα" (Juppiter - dies). Εἰς τοὺς χρόνους τῆς κέλως
 πρὸς ἐκκράτησιν τῶν παραδειγμάτων τούτων ἐνήκει ὁ τύπος Diespiter, οὗτι-
 νος παράλληλον προσάγει ὁ Ἰταλικὸς τὸ Mergpiter. Ἡ κλητ. Juppiter ἀντι-
 κειμένη τὴν ὀνομαστικὴν, ὡς ἐν τῇ νεοελληνικῇ γλώσσῃ ἀπὸ τῆς κλητικῆς
 ὁ ἔ σ κ ο τ α -- ἐσχηματίσθη ἡ ὀνομαστικὴ ὁ ἔ σ κ ο τ α ς. Ἐπεὶ ὁ αἰθερὸς

μετὰ τὴν γραμματικὴν εἰσακτεῖν ἐπολουθεῖ μακρὰ ἔρευνα, καὶ τῆς σημα-
 σίας τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ εἰς χρόνους Ἑλληνικοὺς (σ. 36-38). Ὁ ὑποκρήσι-
 ρος ἔκκρησθαι μετὰ πολλῆς ἐπιστημοσύνης, τὰς γνώμας δύο ἀεθροῦς κύρους
 μεγάλων ἐπιστημόνων, τοῦ φιλολόγου Willamowitz καὶ τοῦ θεοσεκειολόγου H.
 Nilsson. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος ἐκπετήριξεν ὅτι ὁ Ζεὺς παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν
 ἀπῆρξεν εἰς γένος θεὸς τῶν κελωικῶν συνθηκῶν καὶ ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἐξελίχθη
 εἰς οὐράνιον, ὁ δ' ἕτερος ὅτι ὁ Ζεὺς ἦτο θεὸς οὐχὶ τοῦ αἰθερίου οὐρανοῦ, ἀκ-
 λά τοῦ οὐρανοῦ εἰς χῆρον τῶν κελωικῶν συνθηκῶν. Ὁ Κουρμούλης πιστεύει ὅτι
 ὁ Ζεὺς ἦν ἐκαστὸς ἐν-χρόνιος Ἑλληνικοῦ νέ εἶναι κῆρως θεὸς τοῦ αἰθερ-
 ου οὐρανοῦ.

Κοινὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν ἀνωτέρων γνώμων προσάγει τὸ τε ἔτυμον, ὅ-
 κερ εἰδοῖται ἡμεῖς ὅτι ἡ Ἰνδοευρωπαϊκὴ ρίζα σημαίνει ἀφ' ἧς λ ε ι ν καὶ
 τὴν ἐν ἀδελφοῖς ἀεὶς σημασίαν τῆς θεότητος (σ. 40-42).

μετὰ ταῦτα εἰς χειρὰὶ συστηματικὴν μελέτην μίας ἀκέρως τῶν ἀνωτέρων
 γνώμων.

Ἐπι κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Willamowitz ἀντιτάσσει τὴν παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ση-

αν του ὀνόματος καί ὅσοιτα ἐνακτύσοι ἐτυμολογικῶς καί γραμματικῶς τῆν
 λ. Ζ ε ὕς, παρακολουθῶν τὰς περιουτείας ταύτης εἰς-τὰς ἀλλοτῆρας γλώσσας
 Ἑλληνικῆν, Ἰνδικῆν, Ἰταλικῆν. Ἡ λ. Ζεὺς ἠφανίσθη ἀπὸ οἱς ὡς προσηγορικόν
 ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, εἶδεν ἡ χρῆσις ταύτης ὡς ὀνόματος τοῦ θεοῦ ἡμέτε-
 ροῦ τῆν προσηγορικῆν χρῆσιν. Ἐπὶ ἐκδοκίαν προσάγει, τὸ ἐπίθ. χ ρ ι ο τὸ
 ἕκαστ' ἐξεβλήθη τῆς χρήσεως ἀπὸ τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐκελεύθη εἰς τὸν Ἰησοῦν ὄνομα

Ἐνοικεόρουσα εἶναι ἡ τύχη τῆς λέξεως ἐν τῇ Ἰταλικῇ γλώσσῃ. Ἐνταῦθα
 αὕτη ἐκκρίσθη εἰς δύο παραδείγματα, ἵνα οἱ ἑκάτερον ἐκράσθησαν. αἱ σημασί-
 αι "οὐράνιος θεός" - "ἡμέρα" (Juppiter - dies). Εἰς τοὺς χρόνους τῆς κείνης
 κρῆς ἐπικράτησιν τῶν παραδειγμάτων τούτων ἐνήκει ὁ τύπος Diespiter, οὗτις
 νος παράλληλον προσάγει ὁ ἑσπερίος τὸ Magniter. Ἡ κλητ. Juppiter ἀντι-
 κατέστησε τὴν ὀνομαστικῆν, ὡς ἐν τῇ νεοελληνικῇ γλώσσῃ ἀπὸ τῆς κλητικῆς
 ὁ ἄ σ κ ο τ ἰ α ἔσχηματίσθη ἡ ὀνομαστικῆ· ὁ ἄ σ κ ο τ ἰ α εἶναι ὡς ἔστιν ὅτι

Μετά τὴν γραμματικὴν διάκτυξιν ἐκολουθεῖ-μενὰ ἔρευνα πρὸς τῆς σημα-
 σίας τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ εἰς χρόνους Ἑλληνικοῦς (σ. 36-38). Ὁ ὑποψήφι-
 ος ἀνταρῶναι μετὰ πολλῆς ἐπιστημοσύνης τὰς γνώμας δύο διαδοχῶς κύρους
 μεγάλων ἐπιστημόνων, τοῦ φιλολόγου Willamowitz καὶ τοῦ θεοσκευολόγου Mi-
 llsson. Τούτων ὁ μὲν πρῶτος ἐκστήριξεν ὅτι ὁ Ζεὺς κατὰ τοὺς Ἑλλησιν
 ἠπείρατο ἐπίγειος θεός τῶν κείων, οὐρανόθεν καὶ ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ ἐξελίχθη
 εἰς οὐράνιον, ὁ δ' ἄλλος ὅτι ὁ Ζεὺς ἦτο θεός οὐχὶ τοῦ αἰθέρου οὐρανοῦ, ἀλλ'
 λέ τοῦ οὐρανοῦ ὡς χώρου τῶν κείων, οὐρανόθεν. Ὁ Κρουμούλης πιστεύει ὅτι
 ὁ Ζεὺς ἦν θεὸς ἐν χρόνοις Ἑλληνικοῖς νέ εἶναι κυρίως θεὸς τοῦ αἰθέ-
 ρου οὐρανοῦ.

Κοινὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν ἀνωτέρω γνημῶν προσάγει, τὸ τε ἔτυμον, ὅτι
 περὶ οὐρανοῦ ἡμεῖς ὅτι ἡ Ἰνδοευρωπαϊκὴ ρίζα ἵσταναι καὶ
 τὴν ἐν ἀλλοτῆρας ἀσθεῖς σημασίαν τῆς θεότητος (σ. 40-42).

Μετά ταῦτα ἐπιχειρεῖ συστηματικὴν συζήτησιν μίας ἐκείνης τῶν ἀνωτέρω
 γνημῶν, περὶ

ΤΟΣ Β

Κατὰ τῆς γνώμης τοῦ Willamowitz ἀντιτάσσει τὴν κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς ση-

μασίαν της θεότητας. Ἡ παρόμοις ἐνταῦθα ἐμφανίζει τὸν Δία ὡς θεὸν τοῦ τοῦ αἰθέριου οὐρανοῦ καὶ τοῦ φωτός, τὸ δὲ εἰδ. Lucetius εἶναι ἐνδεικτικὸν τῆς σημασίας αὐτοῦ. ~~Επισημαίνεται ὡς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ~~ Sub Jove σημαίνει ὀ- κρὸ τὸν οὐρανόν. Ἡ Diana ἦτο θεὰ τῆς σελήνης ὡς ἐπίσης θεὰ τῆς σελήνης ἢ το καὶ ἡ αὐτῆς σχετιζομένη Ἑτρουσκικὴ θεότης Τίν. Ἐχοντες δὲ ὄ- ριν ὅτι οἱ Ἴταλοὶ δὲν ἀπέλαβον τὴν λατρείαν τοῦ Διός ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἔσπερον μεθ' ἑαυτῶν ταύτην ὅταν ἐγκατεστήθησαν ἐν τῇ χερσονήσῳ τῶν Ἀ- κεννίων, εἶναι εἰσκόλον νὰ λαχθῶμεν ὅτι καὶ μὲν τοῖς Ἴταλοῖς διετήρησε τὴν ιδιότητα ἣν ἐπέκειντο εἶχε, καρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι ἀπέλασε ταύτην διετήρη- σε δὲ μόνον τὸ ὄνομα καὶ ἀετρεύθη ὡς ἐπίγειος ἵνα καὶ κάλιν σὺν τῷ χρό- νῳ ἐξαλιχθῆ εἰς τὴν ἀρχικὴν σημασίαν.

Προαιτέρω δὲ Κουρμούλης στρέφεται πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν παρόμοιαν. Τὸ κοσμητικὸν ἐπίθετον τοῦ Διός ἐ ρ γ ι κ ε ρ ε υ ν ο ς διδάσκει ὅτι ὁ θεὸς ἦτο κάτοχος τοῦ λάμποντος κεραυνοῦ, ἦτοι τοῦ κεραυνοῦ ὡς φωταῖνοῦ φυσικοῦ φαινομένου. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ ἑρτηρίου (σ. 46 σημ.) ὅ- τι τὸ ἐπίθετον τοῦτο δὲν εἶναι ποιητικὸν κλάσμα. Παρ' Ὀμήρῳ δὲ Ζεὺς εἶναι θεὸς τοῦ οὐρανοῦ Ὀλύμπου. Οὐρανός καὶ Ὀλυμπος συγχέονται ἐν τῇ συνειδή- σει τῶν Ἑλλήνων (Θ. Ἔκθε., ζ 41 κέξ.). Ἡ Ὀμηρικὴ παρόμοις εἶναι σύμφω- νος πρὸς τὴν ἐτυμολογικὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν ση- μασίαν τῆς θεότητας. Ἐκ τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς ρίζης ^{deī-} τῆς σημαίνουσης λ έ μ π ε ι ν ἐσχματίσθη διὰ τῆς προσεκτάσεως μ, ἦτοι διὰ τοῦ θεματι- κοῦ φωνήεντος τῆς δεικτικῆς ἐνταυμιᾶς τὸ ὄνομα ^{Diēus} ^μ οὐρανόσ καὶ ἡμέ- ρα.

Ὁ ἀποκρίσιος τάσσεται ἐπὶ τῆς γνώμης τοῦ καθηγητοῦ P Brecht ὅτι δήλα- δή ὁ πρωτόγονος Ἰνδοευρωπαϊκὸς ὡς ἐγκεντρικὸς ᾤριζε δι' ἀναλόγην ἐνταυ- μιῶν θεμάτων, ὅτινα οὗτος συνήγαγε εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν τῶν ἐντικειμένων. Συζητεῖ ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης περὶ τῆς ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν πρωτογόνων συμβολικῆς τῶν φθόγγων σημασίας καὶ προσάγει ἀπο- κρίσεις περὶ τοῦ ὅτι ὁ φθόγγος μ ἐν διαφόροις Ἰνδοευρωπαϊκαῖς γλώσσαις ἐτίθετο πρὸς ἀήλωσιν τοῦ μακροῦν εδοισκομένου.

μασίαν τῆς θεότητος. Ἡ κεράρασις ἐνταῦθα ἐμφανίζει τὸν Δία ὡς θεὸν τοῦ
 τῷ εὐφροῦν ἡμίμονος καὶ τοῦ φωτός, τὸ δὲ εἰς Ἰ. Lucetius εἶναι ἐνδεικτικὸν
 τῆς σημασίας αὐτοῦ. ~~Ἡ ἐπιπέδιτοθεοδότηοδοίονος Sub Jone~~ σημαίνει δὲ
 τὸν ὀβριγόν. Ἡ Diana ἦτο θεὰ τῆς σεληνῆς ἢ ἐπίσης θεὰ τῆς σεληνῆς ἢ
 το καὶ ἡ κρὸς ταύτην σχετιζομένη Ἑτρουσκικὴ θεότης Τιν . ἔχοντες δὲ ὄ-
 κιν ὅτι οἱ Ἴταλοί δὲν κερέλαβον τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς ἐκ τῶν Ἑλλήνων,
 ἀλλ' ἄεσον μεθ' ἑαυτῶν ταύτην ὅταν ἐγκατεστήθουν ἐν τῇ χερσονήσῳ τῶν Ἀ-
 κεννίνων, εἶναι ἱσχυρόν νὰ διακωμῶμεν ὅτι πρὸς μὲν τοῖς Ἴταλοις διετήρησε
 τὴν ιδιότητα ἣν ἔκκαλει εἶχε, καρὰ δὲ τοῖς Ἑλλησι ἀπέλασε ταύτην διετήρη-
 σε δὲ μόνον τὸ ὄνομα καὶ ἀλετραύθη ὡς ἐπίγειος ἵνα καὶ πάλιν σὺν τῷ χρό-
 νῳ ἐκλιχθῇ εἰς τὴν ἐρχικὴν σημασίαν.

Περαιτέρω δὲ Κουρμούλης στρέφεται πρὸς τὴν Ἑλληγιτικὴν κεράρασιν. Τὸ
 κοσμητικὸν ἐπίθετον τοῦ Διὸς ἀ ρ γ ι κ ἔ ρ α ν ο ς διδάσκει ὅτι ὁ αὐτός
 ἦτο κύριος τοῦ λάμποντος κεραυνοῦ, ἦτοι τοῦ κεραυνοῦ ὡς φωτεινοῦ φυσικοῦ
 φαινομένου. Ἐνδιαφέροντα εἶναι ἡ παρατήρησις τοῦ ἱερογλυφοῦ (σ. 46 σημ.) ὅ-
 τι τὸ ἐπίθετον τοῦτο εἶναι ποιητικὸν πλάσμα. Παρ' Ὁμήρῳ δὲ Ζεὺς εἶναι
 θεὸς τοῦ οὐρανοῦ Ὁλύμπου, οὐρανόσ καὶ Ὀλυμπος συγγέονται ἐν τῇ συνειδή-
 σει τῶν Ἑλλήνων (Θ. Ἰ. Δ. Ε., ζ 41 κ. ε.). Ἡ Ὀμηρικὴ κεράρασις εἶναι σύμφω-
 νος πρὸς τὴν ἐτυμολογικὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος καὶ τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν ση-
 μασίαν τῆς θεότητος. Ἐκ τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς ρίζης **dei-* τῆς σημαίνουσης
 λ ε μ π ε ι ν ἐσχηματίσθη διὰ τῆς κερακτάσιως *u*, ἦτοι διὰ τοῦ θεματι-
 κοῦ φωνήεντος τῆς δεκτικῆς ἐνταυμάσιως τῷ ὀνομα **Diēus* οὐρανόσ καὶ ἡμί-
 ον.

Ὁ ἱερογλυφοῦς τάσσεται ἔπειθ τῆς γνώμης τοῦ καθηγητοῦ F Sprock ὅτι ἀπλο-
 ῖται δὲ κωλύοντος Ἰνδοευρωπαϊκοῦ ὡς ἐπικεντρικὸς ὡσεὶ δι' ἀναλόγην ἀντωνυ-
 μιῶν θεμῶν, ὅτινα οὗτοι συνήρτα εἰς τὴν οἴξαν τῶν λέξεων τὴν ἀπ' αὐτοῦ
 ἐκπύουσι τῶν ἐντικειμένων. Συζητεῖται ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης περί τῆς ἐν τῇ
 γλῶσσῃ τῶν κωλύοντων συμβολικῆς τῶν ἐθόγγων σημασίας καὶ προσάγει ἀπο-
 δείξεις περὶ τοῦ ὅτι ὁ ἐθόγγος *u* ἐν διαφορετικῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλώσσαις
 ἐτίθετο πρὸς ἀγνοίαν τοῦ μακροῦ ἐθοισκουμένου.

1./

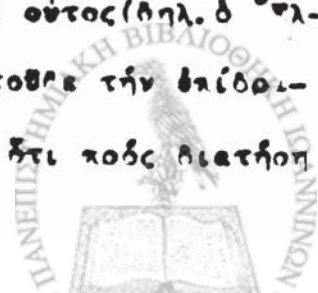

ὡς τελευταῖον ἐπιχείρημα κατὰ τῆς γράμης θεωρίας τοῦ Wilamowitz προ-
άγει τὴν ἀπόδειξιν τοῦ Kretschmer ὅτι εἰ σημασίαι "οὐρανός" καὶ "ἡμέρα"
τοῦ ὀνόματος *Díeus μόνον διὰ τῆς μεσολαβούσης ἐννοίας τῆς φωτεινότη-
τος ἀνάπτει νέ συναφθεοί.

Ἡ ἐτυμολογικὴ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος Ζεὺς, ὁ γραμματικὸς σχηματισμὸς,
ἡ ἀρχικὴ σημασία, ἡ σημασία τῆς θεότητος κατὰ τοὺς Ἴταλοὺς καὶ ἡ ἀρχαι-
τάτη ἑλληνικὴ παράδοσις ἐμποδίζουν κατὰ τὸν ἀποκρίσιον νῦ ταχθεὺς ὑπὲρ
τῆς γνώμης τοῦ Wilamowitz.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Κουρμούλης ἀντικρούει τὴν γνώμην τοῦ Nilsson, καθ' ἣν ὁ θεὸς ἦτο θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ὡς τότε τῶν κειρικῶν συνθηκῶν καὶ οὐχὶ
τοῦ εἰθρίου οὐρανοῦ, ὅστις ἦτο σύνθετος φαινόμενον καὶ δὲν εἶχεν ἐντυπω-
στικὴν τιμὴν σημασίαν διὰ τὴν γῆν τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου. Ἀντιθέτως ὁ ἀ-
ποκρίσιος ἔφησε ὅτι ὁ πρωτόγονος ἀνθρώπος ἐγκαταλειμμένος ἄνευ ἀποτελε-
σματικῶν μέσων ἐμύνησεν εἰς τοὺς διαφόρους κινδύνους τῆς νυκτός, ὄνήμενος
ἐναρμονίως τὴν καρναγίην τῆς ἡμέρας, ἥτις ἔθερεν εἰς αὐτὸν τὸ φῶς, τὴν θεομό-
τητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν. Πρὸς ἀπόδειξιν προσάγει μαρτυρίας ἐκ παρατηρήσεων
ἐπισημερινῶν πρωτογόνων λέων κατ' οἷς ἔχει θεοποιηθῆ τὸ φῶς ὡς ὑψίστον
ὄν, τὸ ὑψίστον ὄν χαρακτηρίζεται ὡς φωτεινὸν καὶ λάμπρον, ἔχει ὡς κυρίας ἐ-
ξουσίας τὴν τοῦ φέγγειν καὶ λάμπειν κλπ.

Προσέτι, κατελήγει ὁ Κουρμούλης, ὁ Ζεὺς ἦτο κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλλη-
σι θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ὡς τότε ὅθεν ὀρίζονται αἱ κοίτικαὶ συνθηκαί, ἡ ἐξου-
σίας δ' οὐκ αὕτη ἦτο μία τῶν πολλῶν τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ καὶ ἐκ τῆς παρο-
ύσεως δὲν συνίσταται ὅτι αὕτη ὑπῆρξεν ἡ σπουδαιότητα καὶ ἐκτετατότης τῆν
ἐν τῷ ὀνόματι ἐνυπαύγουσαν σημασίαν τοῦ εἰθρίου οὐρανοῦ. Οἱ Ἕλληνες δὲν
ἐντελεμνάνοντο πλέον τὴν γραμματικὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος, τοῦτο ὅμως ἔαν
σημαίνει ὅτι εἶχον ἀρχικόν τι καὶ τὴν κληρονομηθεῖσαν/ ὑψίστην ἐξουσία
τοῦ θεοῦ τούτου." Πῦναι μάλλον νηπτὸν καὶ παραδοχτὸν ὅτι οὗτος (ἡλ. ὁ ἑλ-
λην) ἐν τῇ νῆε αἰετὸς κατοικίε ἀπέβη, κληροτέρου ἢ μέγαι τοῦτε τὴν ἐπίδο-
σιν τοῦ εἰθρίου οὐρανοῦ τῆς γῆρας. Πῦναι ἀέ λῖεν πιθανὸν ὅτι κοδὸς ἀετὸς

οιν της λατρείας του Διός σε όλων των 'Ινδοευρωπαϊκών λαών μόνον, παρά
τους Έλληνες, τους 'Ιταλούς και τους 'Ινδούς ανέβηκε σκουδαίως, ο γεωγρα-
φικός παράγων" (σ. 81).

Έν τέλει ο θεοτήριος παραθέτει τους άξιους όμηρικούς στίχους, έν τις
να δείξει ότι διακρίνει πανωχαιάν εθνήν του πρωτοτόνου 'Ινδοευρωπαϊού κρού-
τό ύψιστον εθνοσ όν:

Ρ 645 Ζεὺς πάτερ, ἀλλὰ σὺ ρῥαίαι ἐκ' ἡέρος νιός Ἀχαιοῶν

κοίτην δ' εἶθ' ἔρην, ὅς ἂ' ὀφθαλμοῖσιν εἶ

Ἀπανταχοῦ τοῦ κεφαλαίου τούτου διακρίνεται ἡ πνευματικὴ εὐστοχία
τοῦ συγγραφέως, ἡ γόνιμος ἰγυίης φαντασία καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ εὐχέρεια μεθ' ἧς
οὗτος κινεῖται ἐν τῇ ἐπιχειρηματικῇ γλωσσικῇ καὶ τῇ φιλολογικῇ ἐπιστήμῃ.
Πλήθος θαυμάσιων σημειώσεων σπριίζοντας τὰς γνώμας τοῦ θεοτήριου, ἀπο-
δεικνύουν τὴν βιβλιογραφικὴν ἐνημερότητα τούτου. Ἐν τῷ κεφ. "Γλῶσσοι καὶ
καταμαί" ἐλέγχεται ἡ ἰκονότης τοῦ Κ. νέ πραγματοποιεῖται σκουδαίως ἐπιστημο-
νικὰ θέματα.

Τὸ κεφάλαιον "Μορφολογία τοῦ ὀνόματος Ζεὺς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ"
ἐπιθέλει τὸ τελευταῖον τμήμα (σ. 82-106) τῆς διατάξεως τοῦ κοινῶδύλη. Ὁ
κεφάλαιον τούτου κηγάζον ἐν τοῦ προηγουμένου συμπληροῦ τὴν περί τοῦ ὀνό-
ματος Ζεὺς γραμματικὴν ἔρευναν καὶ δεικνύει ὅτι πολλάκις ἡ εὐνητικὴ καὶ
τῇ τεχνικῇ τῆς γλώσσης-κινεῖται καὶ ἐξεκρίθηται διὰ τὴν ἐπίθεσιν
ἐπισημένον δημιουργικῶς παράγοντος, ἐκί τοῦ πδοκαμένου σε τῆς λατρείας.
Ὁ ὄνομα Ζεὺς, κοινῶς ἔχον ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς-λατρείας τῶν ἰοχαίεν ἡμῶν πρό-
γόνων, ἐκείνη κατὰ τόπους καὶ κατὰ καιροὺς τοσοῦτας ἀλλοιωθεὶς ὅσας ὀδε-
μία ἄλλη λέξις τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐκονίμασε ποτε.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ἐδόθη ἡμῖν ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθηώ-
μεν τὸν θεοτήριον ἐκὸ τῆς ἀκονοῦ τῆς ἐντιμετωπίσεως γενικωτέων ζητημά-
των. Ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἐμφανίζεται ὁ γραμματικὸς, ὁ ἔρευνῶν καὶ δια-
κτιῶων τὴν λέξιν ὡς εἴη ζῆ ἐν τῷ στόματι καὶ τῇ τυχῇ τοῦ λαοσ, ὁ τεχνι-

οιν της λατρείας του Διός σε όλων των 'Ινδοευρωπαϊκών γλωσσών μόνον παρά-
τους Έλληνες, τους 'Ιταλούς και τους 'Ινδοίς συνέβαλε σπουδαίως. Ο γεωγρα-
φικός παράγων (σ. 62).

Εν τέλει ο ύποψιος παραθέτει τους έξι όμηρικούς στίχους, εν οίς
επιφέρει ότι ανακινεί περσικήν εβλήν του πρωτογόνου 'Ινδοευρωπαϊού πρού-
τό ύψιστον εβτόν όν:

P 64B Ζεὺ πάτερ, εἰλά σὺ ρῦσαι ἀπ' ἡέρος υἱᾶς Ἀχαιῶν

καίησεν δ' αἶθερην, ὅς δ' ὀφθαλμοῖσιν ἰδέσθαι ἴσθης, ἕκιστος δ' εἶ-

'Απενταχού του κεφαλαίου τούτου διακρίνεται ἡ πνευματικὴ εὐφοροεὶα
του συγγραφέως, ἡ γόνιμος ἰσχυρὴ φαντασία καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ εὐχέρεια μεθ' ἧς
οὗτος κινεῖται ἐν τε τῇ ιστορικοῦ γλωσσικῆ καὶ τῇ φιλολογικῆ ἐπιστήμῃ.
Πλήθος βραχυλεξιῶν σημειώσεων σπινθίζουσαι τὰς γνώμας του ύποψηίου, ἀπο-
δεικνύουν τὴν βιβλιογραφικὴν ἐνημερότητα τούτου. Ἐν τῷ κεφ. "Γλῶσσα καὶ
κατὰ μίαν ἀγγέλιαν ἡ ἰσχύς του Κ. νά κραταυτεύεται σπουδαίως ἐπιστημο-
νικά θέματα.

Τό κεφάλαιον "Μορφολογία του ὀνόματος Ζεὺς ἐν τῇ 'Ελληνικῇ γλώσσῃ"
ἐποτελεῖ τό τελευταῖον τμήμα (σ. 92-106) τῆς διατάξεως του Κουρόμδύλη. Τό
κεφάλαιον τούτο κηράζον ἐκ του προηγουμένου συνιπληροῖ τὴν περί του ὀνό-
ματος Ζεὺς γραμματικὴν ἔρεσεν καὶ δεικνύει ὅτι κολλᾶντες ἡ εὐνητικὴ καὶ
τό τυπικόν τῆς γλώσσης κλυτίζονται καὶ ἐξελίσσονται διά τὴν ἐπίθεσιν
ἐπισημένου ἠμιονογίκοῦ παράγοντος, ἐκί του προκείμενου Ἀδ τῆς λατρείας.
Τό ὄνομα Ζεὺς, κοινῶς ἠσθον ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς λατρείας τῶν Ἰοχαίων ἡμῶν προ-
γόνων, ἔλεσθη κατὰ τόπους καὶ κατὰ καιρούς τοσούτῃς ἀλλοιώσεσι ὅσας ἠδύ-
μια ἄλλη λέξις τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐλακίμασέ ποτε.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ ἐδόθη ἡμῖν ἡ εὐκαιρία νά παρακολουθήσω-
μεν τὸν θεοῦτατον ἐκί τῆς ἀλάτου τῆς ἐντιμετρίσεως γενικωτέσων ζητημά-
των. Ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἐμφανίζεται ὁ γραμματικὸς, ὁ ἐρεσων καὶ δια-
κτύσων τὴν λέξιν ὡς εὔτη ζῆ ἐν τῷ στόματι καὶ τῇ, τυχῆ του λαου, ὁ τεχνι-
κός.

οιν τῆς λατρείας τοῦ Διὸς ἐξ ὧν τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν μόνον κἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, τοῖς Ἰταλοῖς καὶ τοῖς Ἰνδοῖς συνέβαλε σπουδαίως ὁ γεωγραφικὸς παράγων" (σ. 61).

Ἐν τέλει ὁ θεοθέσιος καταθέτει τοὺς θεῖας δημοτικοὺς ὑτίχους, ἐν οἷς νομίζει ὅτι διακρίνει παναρχαίαν εὐχὴν τοῦ πρωτογόνου Ἰνδοευρωπαϊοῦ κἀπὸ τὸ ὑψίστον αὐτοῦ ὄν:

P 645 Ζεὺ πάτερ, ἀλλὰ σὺ ρθουε ἔκ' ἡέρος υἱας Ἀχοιωῶν
κοίησον δ' αἴθερην, ὅς δ' ὀρθομοίαιεν ἰδέσθαι !

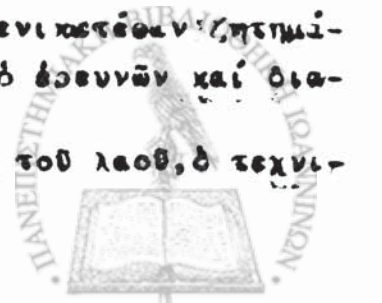
Ἀπανταχοῦ τοῦ κεφαλαίου τούτου διακρίνεται ἡ ἐννευματικὴ εὐστοροσία τοῦ συγγραφέως, ἡ γόνιμος ἰγίης φαντασία καὶ ἡ ἐξαιρετικὴ εὐγένεια μεθ' ἧς οὗτος κινεῖται ἐν τε τῇ ~~φιλοσοφίᾳ~~ γλωσσικῇ καὶ τῇ φιλολογικῇ ἐπιστήμῃ. Πληθος θεοσεβειῶν σημαίων σπρηίζουσαι τὰς γνώμας τοῦ θεοθέσιου, ἀπεικνύουσιν τὴν βιβλιογραφικὴν ἐνημερότητα τούτου. Ἐν τῷ κεφ. "Γλῶσσα καὶ λατρεία" ἀλέγχεται ἡ ἰκτινότης τοῦ Κ. νέ καταμετέεται σπουδαῖα ἀπιστημονικὰ θέματα.

Τὸ κεφάλαιον "Ἐροφολογία τοῦ ὀνόματος Ζεὺς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ" ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον τμήμα (σ. 62-106) τῆς διατριβῆς τοῦ Κουρμούλη. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο πηγάζον ἐκ τοῦ προηγουμένου συμπληροῖ τὴν περὶ τοῦ ὀνόματος Ζεὺς γραμματικὴν ἔρευναν καὶ δεικνύει ὅτι κολλάκις ἡ εὐνητικὴ καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γλώσσης κλοντίζονται καὶ ἐξελλίσσονται θεοῦ τὴν ἐπίδοσιν, ἀποκειμένου ὀντιοιουργικοῦ παραγόντος, ἐκί τοῦ ἀποκειμένου δὲ τῆς λατρείας.

Ὁ ὄνομα Ζεὺς, πολὺχρηστον ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς λατρείας τῶν ἱσραϊκῶν ἡμῶν προγόνων, ἀπέσθη κατὰ τόκους καὶ κατὰ καιροὺς τοσούτας ἀλλοιώσεις ὅσας συνέβη μία ἄλλη λέξις τῆς ἡμετέρας γλώσσης ἐδοκίμασέ ποτε.

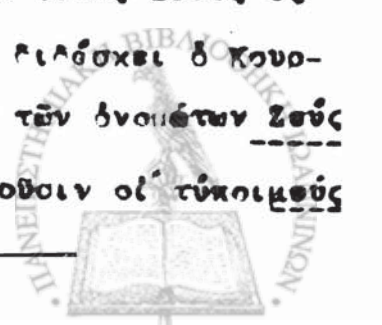
Ἐν τῇ προηγουμένῃ κεφαλίδι ἐδόθη ἡμῖν ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν θεοθέσιον ἐκ τῆς ἀπόψεως τῆς ὀντιομεταπίσεως γενικωτέων ζητημάτων. Ἐν τῇ κερῶντι κεφαλίδι ἐμφανίζεται ὁ γραμματικὸς, ὁ ἐρευνῶν καὶ διακτῶσων τὴν λέξιν ὡς εὐτη ζῆ ἐν τῇ στόματι καὶ τῇ ψυχῇ τοῦ λαοῦ, ὁ τεχνικὸς.

Τὸ ὄνομα Ζεύς θεωρεῖται ἤδη ἀπὸ τῆς δοχαιότητος, ἀπὸ τῆς σημασί-
 αν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἐννοιαφόρου τῶν διαφόρων κλιτικῶν συστη-
 μάτων καὶ τῶν τύπων τῆς λέξεως. Παρὰ ταῦτα εὐθείαι κριτικὸς κριτικὸς κατὰ
 ὅσον καὶ συγκριτικὸς καὶ ἐμπνεύσει ἀπέναντι τοῦ παραθεμένου τύπου καὶ
 εἴη καὶ νῦν παρασχῆται πλεονάζουσα ἐπιστημονικὴν μορφολογίαν τοῦ ὀνόματος.

Μετά τὴν ἐννοιαφορὴν τῶν ὀνομαστικῶν τε καὶ ὀνομαστικῶν τύπων τῆς
 λέξεως, οὓς ἀνεκέντησαν ὁ ὑποθέτης καὶ τῶν βασικῶν κλιτικῶν συστημάτων
 τοῦ ὀνόματος (σ. 56 κ.ε.ε.), ἔρχεται ἡ πραγματικὴ τῶν ἐκείνου, ἐκάστου δὲ
 ἐμπνευσμένου τύπου παρατίθεται ἡ κριτικὴ μνεία ἐν εἰρηλογικῶς καὶ ἐπίγρα-
 φικοῖς μνησίαις. Ἀναφέρω τινὰ τῶν σπουδαιότερων διδαγμάτων καὶ παρατη-
 ρημάτων ἐν τῇ κεφαλαίῳ τούτῳ:

Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκ τῆς συγκριτικῆς ἐρεῦνης ἐποδείξεως κοινότητος κα-
 λαιότητος τοῦ τύπου τῆς γεν. Διός ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον Ζηνός, τὴν κα-
 λαιότητα τούτου ἀιτέθει τὸ ὄνομα Διός οὐ οὐδὲ, ἐν ἡ ἀετοεὶα καν-
 ονία (σ. 56). Ὁ τύπος ὀνομαστικῆς Ζητός, ἐπιγραφικῶς μαρτυρηθεὶς ἐκ θήρας,
 οὐδὲν εἶναι ὁ ὀνομαστικὸς Ζητός ἐξ οὗ τὸ Ζεύς, ὡς ὑπέθεσαν ὁ Miller v. Ober-
 zeidler, ἀλλὰ νεώτερός ἀναλογικὸς σχηματισμὸς ἀπὸ τῶν κλασικῶν πτώσεων Ζη-
 νός, Ζηνός, Ζηνοθεός (σ. 57-59). Ἰσὸς ἐμπνεύσειαν τῶν τύπων Ζεός, Ζηός, Λεύς,
 τῶν κριτικῶν Ζηνός, Ζηνοθεός... πραγματεύεται περὶ τῆς κοινότητος κατὰ διαλέκτους
 ἀποδείξεως τοῦ ὀνόματος Ζ (σ. 70-74). Ὁ τύπος τῆς κριτικῆς Διός ἐν προπο-
 θέσει ὀνομαστικῆν Διός, ὡς ὑπέθεσαν οἱ Usener καὶ Kadermacher, ἀλλὰ
 τούτωντιον ὀνομαστικῆν κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἄλλας κατὰ κριτικὴν λατρευτικῆς ἐ-
 κκλησίας, οἷον θεός, ἄγγελος, θεός... καὶ εἴη πρὸς τὸ Ζεχέσιον μὲν οὐ συνεκο-
 ούται (σ. 75), ἐκ τῆς κριτικῆς δὲ ταύτης δὲ ἐσχηματίζετο ἡ ὀνομαστικὴ Διός. Ὁ τύ-
 πος Ζητός ἐσχηματίσθη ἀπὸ τῶν κλασικῶν πτώσεων Ζηνός, Ζηνί, Ζηνα κατὰ τὸ
 μήν, μηνός... τὸ εἶδος ὀνομαστικῆς Ζηνός... ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίῳ λατρευτικοῦ
 κέντρου ἀπικλιθεὶ καὶ εἰς ἄλλας διαλέκτους, ὡς μαρτυρεῖ ὁ τύπος Ζηνός ἐξ
 Ἐφέσου (σ. 70 κ.ε.ε.). Ἐννοιαφορῶν καὶ ἐπιγραφῶν εἶναι ὅσοι εἰσὶν οὗτοι ὁ κρι-
 κτικὸς (σ. 71-72) καὶ ἀντιστοιχίαι καὶ ἀλληλεπιδράσεις τῶν ὀνομαστικῶν Ζεύς
 καὶ μήν. Πρὸς τοὺς τύπους Ζεός, Ζηνός, Ζητός, Ζηνός, Ζηνοθεός ἀντιστοιχοῦν οἱ τύποι μὲν

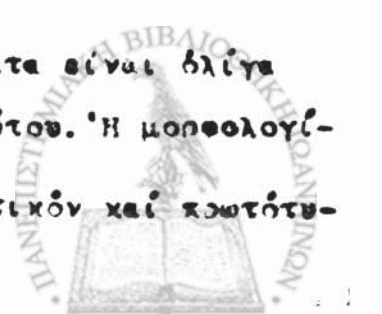

μῦθ. μῦθ. μῦθ. μῦθ. Ἡ μετὰ τοσαύτης ἀκριβοῦς ἀντιστοιχίᾳ αὐτῆ τῶν δύο δ-
 νομάτων εἴδη φαίνεται τυχαία· ἡ ἐμφανιζομένη ἀμοιβαία ἐπίρροαις δύναται νά
 ἐρμηνευθῆ ἴσῃ μόνον δεχόμεν ὅτι ἐλατρώθη κατὰ ἐν Ἑλλάδι ὁ ἄορην θεός
 κ ἢ ν κείν ἢ παρεμυρισθῆ ὑπό τῆς θηλείας θεότητος κήνης καί ὅτι ἴσῃ αὐ
 πρόγονοι ἡμῶν ἐλέτρευον ἀπ' ἐνός μὲν τὸν Δ ἰ ε ὡς θεὸν τοῦ φωτός, τῆς ἡμέ-
 ρας ἀπ' ἑτέρου δὲ τὸν κ ἦ ν ε ὡς θεὸν τοῦ νυκτερινοῦ φωτός, τὰ ὀνόματα τῶν
 θεοτήτων τούτων συνεδέοντο κυκλιωτρόπως ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν Ἑλλήνων καί
 κροσφύροντο παραλλήλως ἐν λατρευτικαῖς ἐπικλησίαις. Οὕτω ἐξηγεῖται κατ' ἡ-
 μᾶς ἡ ψυχολογικὴ ἐπίρροαις τῆς ἀναλογίας, ἣτις ἐκίνησεν ἐν πολλοῖς τὸν
 καίτεχόν ἑομαλιισμόν, κατὰ τοῖς ἐκ τούτων διεφόρων θεμάτων ὀνόμασι τούτοις".
 πρὸς τὸ Ζεὺς συνεξέδρομον καί τὰ ὀνόματα θεῶν Ἄ ἰ δ ε ὤ ς καί Ἄ ο ς υ ς
 Περὶ τοῦ τῆς ὀνομ. Δ ἰ ε ς, ὅστις παραδίδεται ὑπὸ τοῦ χοιροβοσκῆ, διδά-
 σκει ὁ Κορυμῶλης ὅτι εἶναι λόγιον ἀημιούογημε καί ὅτι κακοζήλως χρησι-
 μοποιεῖται ἐκ τῶν νεωτέρων λογοτεχνῶν ἀντὶ τοῦ Ζεὺς : " Ἀμρότεροι οἱ τύ-
 ποι Ζεὺς καί Δίας περιήλθον ἡμῖν μόνον ἰδιῶς τῆς λογίας παραδόσεως καί κα-
 τὰ ταῦτα δὲν δικαιολογεῖται ἢ προτίμησις τοῦ τύπου Δίας ὡς ἠθροεν "ζωντα-
 νοῦ ὀστοχεῖον". Τὸν τύπον τοῦτον καταδικάζουσα καί οἱ ξένοι μελετηταί τῆς
 Ἑλληνικῆς γλώσσης (σ. 22-23). Τὸ ἰδιόκλυτον σύστημα ὁ Ζεὺς, τοῦ Ζεῦ, τὸν
 Ζεῦν, ὁ Ζεῦ ἀποδεικνύει ὁ θεοφῆλιος ὡς ἦδη καλεῖον. Πρὸς ἀπόδειξιν προσά-
 γει τὸν καρ' Ἀθην. VIII 235 στίχον τοῦ Ἀίσχρίωνος

οὐ γὰρ μὲ τὸν Ζεῦν, οὐ μὲ τοὺς κέτω κούρους

καί τῆν ὀστ. Ζ ε υ ἐξ ἐπιγραφῆς Ῥωμαϊκῶν χορόνων (σ. 91-93). Ἀπὸ τῆς σ. 94
 κέξ. ἀναπτύσσει καί ἐρμηνεύει τὴν κέλην τῶν κλαγίων πτώσεων αἰτ. Ζην καί
 γεν. Δ ἰ δ ς πρὸς ἐπικράτησιν καί τὰ ἐκ τῆς κέλης ταύτης ἀημιουογηθέν-
 τα ομοτήματα. Ἡ αἰτ. Ζην μεταλλάσθη εἰς Ζηνε ἀναλογικῶς, ἐκ τῆς ταύτης δὲ
 ἔπειτα ἐκλέσθησαν ἡ γεν. εἰς Ζηνός καί ὀστ. Ζηνί. Ἀπὸ τῆς γεν. Δ ἰ δ ς ἐκλέ-
 σθη ἡ αἰτ. Δία.

Τὰ ἀνωτέρω ἐν ἄνωγῃ συντομίᾳ ἐκτεθέντα παρατηρήματα εἶναι ὀλίγα
 τῶν πολλῶν ἕτινα συναντᾷ ὁ ἀναγνώστης τοῦ κεφαλαίου τούτου. Ἡ μορφολογί-
 α τοῦ ὀνόματος Ζεὺς ἀναπτύσσεται κατὰ τρόπον ὀποδειγματικόν καί κρωτότυ-

κον. ὁ δ' ἄποψις καταλείβει τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ νὰ πραγματοποιεῖται γενικά καὶ λεκτομερειακῶς γραμματικῶς ζητήματα.

Πλὴν τῆς ἐντέρου ἐκτεθείσης ἐκί ἄποψις Διαιτηθῆς, ὁ ἄποψις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τὰς μέχρι τοῦδε δημοσιευθείσας πραγματείας αὐτοῦ, τὰς δημοσιευθείσας ἐκ' αὐτοῦ σειρᾶς ἄρθρων ἐν τῇ Ἱστορικῇ Λεξικῇ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν ἐν γένει ἐπιόλογον ἐπιστημονικὴν συμβολὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ, ἧς προσωπικῶς ἔχομεν γνῶσιν ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς μετ' αὐτοῦ συνεργασίας ἐν τῇ ἐπιόσει τοῦ Λεξικοῦ τούτου.

τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ κοσμεὶ βαθεῖα πίστις πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς παραδόσεις, κοινωνικὴ εὐπρέπεια, ἥθος σεμνόν καὶ χαρακτῆρ ἀγαθόντιμος.

Διὰ πάντα ταῦτα συνιστᾷ μετ' ἀνθουσιασμοῦ τὴν ἀποδοχὴν καὶ ἔγκρισιν τῆς ἐκί ἄποψις ἀκωβληθείσης πραγματείας τοῦ Γεωργίου Ι. Κοουμούλη.

Ἐκ Ἀθῆναις τῇ 17 Μαΐου 1944

Βασίλειος Τάβης

πάντα ζήλον μου πρὸς τὰς γλωσσικὰς σπουδὰς. Κατὰ τὰ ΙΕ καὶ πλέον ἔτη τῆς ἐν τῇ λαϊκῇ παιδείᾳ μου ἀρεθιστὸν ἀποδιδόντα διαλεκτικὰ καὶ τοῦ κοινοῦ λόγου βιβλία καὶ χειρόγραφα καὶ σὺντάξιν πολλὰς ὑπερῶς ἑα-
ρων, δημοσιευθείσας ἤδη εἰς τοὺς κυκλοφοροῦντας τόμους τοῦ λαϊκοῦ τι-
του. Κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς τῶν γραφῶν τοῦ λαϊκοῦ, ἀπεστελλομένη ἐν
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς διαφόρους ἐπαρχίας, πρὸς μελέτην τῶν γλωσσι-
κῶν καὶ συλλογῆν γλωσσικῶν ὀλικῶν.

Ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ἑπιστημονικῇ Ἑταιρείᾳ, ἧς εἶμαι ἑταῖρος ἀπὸ
πολλῶν ἔτων, προσέβην ἑκπεριληπτικῶς εἰς ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις, τῇ
1937 ἐκρωσσάτηκα εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἑταιρείας Κοιτικῆς
Σπουδῶν, ἧς ἐξ ὅ τῆς συστάσεως τυγχάνω γενικὸς γραμματεὺς καὶ ἐπιμελητὴς
τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπετηρίδος, ἧς οἱ μέχρι τοῦδε κυκλοφοροῦντες τόμοι
περιλαμβάνουσι κυρίως πραγματείας θεωρίας εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς μεγαλο-
νήσου. Ἐν τοῖς διαφόροις τόμοις τῆς ἑπετηρίδος ταύτης ἐδημοσίευσα καὶ
ἐγὼ πραγματείας καὶ βιβλιοκρισίας γλωσσικῶν διαφόρωντος.

Ἐν Βιέννῃ διατρίβων ἐξαπέστη ἑταῖρος τοῦ φιλολογικοῦ σωματείου
Erstes Vindobonensis, ἕς κοδὲρος ἐπὶ τῶν ἀπτόθι Ἑλλήνων σπουδαστῶν, τρι-
εκάστου ἡμερῶν διαλέξεων ἐπιφανῶν ἐξάντων ἐπιστημόνων περὶ Ἑλλάδος, καὶ
οὕτως ἐπιμιούρησα ἐν ἑνῇ χώρᾳ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς χώρας ἡμῶν.

Ῥωστικῶς κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ παραμονῇ μου προσεγένετό μοι ἡ
ἑξαιρετικὴ τιμὴ νὰ μοὶ ἀνατεθῇ ἡ σὺντάξις τοῦ VIII τμήματος (Oriechi-
sche Abteilung) τοῦ διεθνοῦς γλωσσολογικοῦ ἑγάνου Indogermanisches Jah-
ruch (εἰς χεῖρας μου ἐκιστολαί ἐξ ὁ 30 Σεπτεμβρίου καὶ 30 Ὀκτωβρίου)
τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ τούτου καθηγητοῦ H Kuhn, München). Ἡ
τιμὴ αὕτη ἐγένετο τὸ πρῶτον εἰς Ἑλληνα γλωσσολόγον καὶ γενικῶς σπανί-
ως εἰς μὴ κανεριοποιητὸν εὐρύσκαλον. Ἀτυχῶς τὴν συνεργασίαν μου τοῦτ
διέκοψα, διότι ἐκκρεγόντος ἐν τῇ μεταξὺ τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου, ἐ-
σπευσα, διωκόμενος τὰς ἐν τῇ ἐξωτερικῇ σπουδῆς μου, νὰ ἐπιστρέψω ἑθελόντ
καὶ νὰ ταχθῶ εἰς τὴν παιδείαν τῆς πατρίδος. Ἐκπεριληπτικῶς μετέβην ὡς μὲ-

ερεθίζοντας, το έργο είναι συντακτικό. Επιστ. 1 (1955) σ. 22-24 : Έπιστ.

β1) Ιστορική εξέλιξη των Ελληνικών καταλήξεων. Η σοβαρότης του θέματος τούτου είναι προφανής όμοιας έντασης του πολέμου και του άρπέντου της προμηθείας βοηθημάτων ή έμμενους της πραγματεί-
ας θα καθυστερήσει.

γ 1) Έν συνεργασία με το καθηγητό Ι. Καλιτσουνάκη προσεμίμαζω τή έκδοσιν του έργου του κρητικού θεάτρου "Στάθης". Έπιστ. 1 (1955) σ. 22-24 : Έπιστ. 1 (1955) σ. 22-24

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΝ ΤΩ ΙΣΤΟΡΙΚΩ ΛΕΞΙΚΩ

Μεταξύ των έπιστημονικών μου έργων κρέκει άσφαλώς να καταλογισθί και ή έν τή ιστορική λεξική σημαντική συντακτική μου συμβολή. κέρει τοί-
θα έχω έπεξεργασθί τάς ήδη δημοσιευθείσας συντακτικές σειράς : άνασπ-
τά - άνεβαίνω, άνισο - άνταλλος, έκ - άκρονόω, άποσάμαδο - άπόσπασμα, βλαστα-
ριάζω - βλάτω, έκτέσως κολλών τυπογραφικών φύλλων. Πολλά των δημοσιευθέν-
των έθρων καταλαμβάνουσι τήν έκτασιν έπιστημονικής διατριβής, ως λό-
γου χάριν τά έθρα άνοίγω, βλάτω κ. έ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Άναφέρω τινάς των δημοσιευθεισών τας έμοσ βιβλιοκρισιών, έν αις έξετά-
ζω γλωσσικά ή σοβαρά φιλολογικά ζητήματα :

α1) J. SARRIEN, Le modèle grecois de l' "Eglogues" poëse cretois du XVII siècle, ~~παρέρχεται~~ ~~μενυς~~ ~~de~~ ~~Littérature~~ ~~compagée~~ ~~Avril~~ ~~Ju-~~ ~~ni~~ ~~1936.~~ ~~Paris~~ ~~coll.~~ ~~Έπιστ. Κρητ. Σκου.~~ ~~1(1936)~~ ~~σ. 555-564.~~ Λιό της βιβλιοκρισίας αυτής, κρότος έν Έλλάδι, άνάλυσα και έποινα δπό έπι-
στημονικό βήματος τήν άνατίθη σκουραίαν άνακάλυξιν του σουμάνου
νου καθηγητό, καταστήσας ούτω τούτην γνωστήν τή Έλληνική και τή
έμέως ένδιαφερομένη κρητική κοινή.

β1) Κ. Σπανιδίου, Κρητικά τραγούδια. Θεσσαλονίκη. Ριζίτικα. Έν Αθήναις δ.
έτους: Έπιστ. Κρητ. Σκου. 1(1936) σ. 104-200. Κρίνων τό έν τίτλω βιβλί-
ον, έκωσλοθίμι της ούκομίας νέκισθών πολλά κρητικά, κρητικά
κλκ. σελήματα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ ΕΠΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΟΥ Κ. ΣΚΥΡ. Λ. ΜΑΓΓΙΝΑ .

Πρός τήν Φιλοσοφικήν Σχολήν του Ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.

Ὁ κείμενος Εὐθηγητής Ἑμμανουήλ Πεζόπουλος ὁρισθεὶς ὑπὸ τῆς Σχολῆς εισηγητὴς περὶ τῆς ἐπὶ δημοσίᾳ διατριβῆς τοῦ κ. Σκυρ. Λ. Μαγγίνα συνέταξεν ἔκθεσιν, ἥτις ἔχει ὡς ἀκολούθως:

ὑπὸ τοῦ κ. Σκυρ. Λ. Μαγγίνα διδασκτοῦς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ὑπεβλήθη τὴν πρώτην ἔδραν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας διατριβῆ ἐπὶ δημοσίᾳ ἔχουσα τὴν ἐπιγραφὴν "Οἱ Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ ἄλλα δράματα τοῦ Αἰσχύλου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν Οἰδῆποδα τύραννον τοῦ Σοφοκλέους καὶ ἡ γνησιότης τοῦ τέλους τῶν Ἑπτὰ".

Πρὶν ἢ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν καθ' ἕκαστον, καλὸν νομίζω νὰ εἶπω τίνα ἐν τῇ ἀρχῇ περὶ τοῦ κ. Μαγγίνα καὶ περὶ τοῦ μέχρι νῦν φιλολογικοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἵνα καταστῆ δῆλον τῇ Σχολῇ, ἂν οὗτος εἶνε ἄξιος νὰ τύχη τῆς δημοσίας.

ὑπὸ τοῦ ἰσοφίου δημογετοῦ ὑπεβλήθη εἰς τὴν Σχολὴν πρὸ τινων ἐτῶν ἡ διατριβὴ ἐπὶ διδακτορικῇ ἀναγορεύσει "Οἱ Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ Αἰσχύλου ὡς πρότυπον τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Σοφοκλέους". Τούτης δὲ ἡ κρίσις ἀνετέθη εἰς τὸν συνάδελφον κ. Ἰω. Καλλιτσουνάκη. Ἄλλ' ἔπειθ' ὁ κ. Καλλιτσουνάκης ἀπῆλθεν εἰς Βερολίνον τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1941 ἔτους καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἐπομένου 1942 ἔτους, ἡ Σχολὴ ἀνέθηκεν εἰς ἐμὲ νὰ κρίνω, ἂν ἡ ὑποβληθεῖσα διατριβὴ ἦτο ἰσχυρῆς.

ὑπ' ἐμοῦ δ' ὑπεβλήθη μακρὰ ἔκθεσις, ἐν ἣ κατέδειξά τινα σφάλματα προσέθηκα πολλὰ ὅμοια χωρία τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους διασαφηνίζοντα κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἐξήγησιν τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ Αἰσχύλου, κατέστησα ὡς νομίζω, φανεράν τὴν γνησιότητα τοῦ τέλους τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ προέτεινα τὴν ἔγκρισιν τῆς διατριβῆς. Τὸ αὐτὸ δ' ἐποίησε καὶ ὁ ἐπανελθὼν ἐκ Γερμανίας συνάδελφος, καὶ οὕτως ἐνεκρίθη ἡ διατριβὴ ὑπὸ τῆς Σχολῆς, ἥτις εἶδεν, ὅτι καὶ θέμα πρωτότυπον ἔλαβεν ὁ κ. Μαγγίνας καὶ καλῶς ἐπραγματεύθη αὐτό.

Ἦν δ' ἡ κ. Μαγγίνας ἐν τῇ διατριβῇ ἐπὶ δημοσίᾳ διαλαμβάνει καὶ ἀποδείξει περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ τέλους τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, περὶ δὲ τῶν ἀποδείξεων δὲ εἶπω τὰ ἄλλα ἐν τῷ ὑστερον.

τήν ἀρχήν τῆς δυστυχίας τοῦ οἴκου τῶν Ἀσβδακιδῶν ἀπέδιδεν εἰς τήν κατήραν τοῦ Πέλοπος κατὰ τοῦ Λαΐου, διότι ἤρπασε τόν υἱόν αὐτοῦ Χρυσίππον, ὡς τινες εἰκάζουσι, δέν ἠποδεικνύεται ἐκ τῶν προηγμένων".

Ταῦτα εἶνε εἰλημμένα ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας τῶν Schmid-Hallig, ὅπου λέγεται ὅτι εἶνε εἰκασία τοῦ *U. Nyfle* ἡ κατάρρα τοῦ Πέλοπος ἔνεκα τῆς ἄρπαγῆς καί τῆς ἠτιμώσεως τοῦ Χρυσίππου.

Καί ὁ *Mazouy* νομίζει, ὅτι ἡ καιδεραστία τοῦ Λαΐου, ἄρκασαντος, ἄρπαγόντος καί κατασχύναντος τόν Χρυσίππον, δέν εἶνε λόγοι νά ἐπεμβῆ κατὰ τοῦ Λαΐου ὁ Ἀπόλλων.

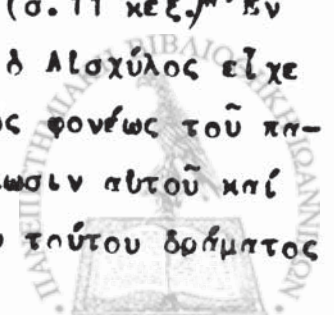
Νομίζω δ' ὅμως, ὅτι ἡ ἔνεκα τῆς ἠτιμώσεως ἐπελθοῦσα αὐτοκτονία τοῦ Χρυσίππου, δηλ. ὁ φόνος, ἦτο δυνατόν νά προκαλέσῃ τήν ἐπέμβασιν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις τρίς ἀπήγόρευσε νά γεννήσῃ ὁ Δῆϊος τέκνον καί οὕτω θά ἐσώζετο ὑπ' αὐτοῦ ἡ κόλις. Ἀλλ' ἄλλῶς "κράτηθεῖς ἐκ φίλων ἀβουλιᾶν/ ἐγείνατο μὲν μόνον αὐτῶ/ πατροκτόνον Οἰδίποδαν/ κλπ."

Ἔχω τήν γνώμην, ὅτι ἡ ῥῆσις "κράτηθεῖς ἐκ φίλων ἀβουλιᾶν" (=δυσβουλιᾶν) *RFH*, 750 δέν ἀναφέρεται εἰς κακοῦς φίλους τοῦ Λαΐου, ἀλλ' ἡ γενική φίλων εἶνε συνηκτέα μετὰ τοῦ ἀβουλιᾶν, ὥστε νά σημεῖν "ἐξ οἰκείων, ἰδίων αὐτοῦ δυσβουλιῶν, ἡ δέ κακή ὁμιλία, περί τῆς γίνεται λόγος 597 κέξ. ἄφορα εἰς τόν μάντιν καί δέικλον ἄνδρα Ἀμφιάρπον, ὅστις συνεξεστράτευσεν μετὰ δυσσεβεστέτων ἀνδρῶν. Ἐπομένως δέν συμφωνῶ μετὰ τοῦ Schmid καί ἄλλων (Ἱστ. Ἑλλ. λογοτεχν. σ. 209, σημ. 8).

~~ἡ κατάρρα τοῦ Πέλοπος ἔνεκα τῆς ἄρπαγῆς καί τῆς ἠτιμώσεως τοῦ Χρυσίππου~~
~~ἀνατρεφόμενος ἐν τῇ κόλῳ~~

Περί δέ τῆς σχέσεως τοῦ μύθου τῶν Ἀσβδακιδῶν καί τῶν συμφορῶν τοῦ οἴκου τούτων πρός τὰ κύκλια ἔπη Οἰδιπόδειαν καθ' ἠθραΐδα διαλαμβάνει κλήν τοῦ Schmid καί ὁ κ. *Κακρυδῆς* ἐν "Ἀρσῆς", σ. 143 κέξ.

Ἐπανερχομαι εἰς τὰ γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ κ. *Μαγγίνα* (σ. 11 κέξ.) Ἐν τῷ δευτέρῳ δράματι τῆς τριλογίας ταύτης (Οἰδίποδι) ὁ Λισχύλος εἶχε προφανῶς ὡς ὑπόθεσιν τήν ἀποκάλυψιν τοῦ Οἰδίποδος ὡς φονέως τοῦ πατρὸς καί συζύγου τῆς ἐαυτοῦ μητρὸς, πρός δέ τήν τύφλωσιν αὐτοῦ καί τήν αὐτοκτονίαν τῆς Ἰοκάστης. Σύγκρισις τοῦ δευτέρου τούτου δράματος

του Αισχύλου μετά του σωζομένου Οιδίποδος τυράννου, ἐν ᾧ ὁ Σοφοκλῆς πραγματεύεται τὸν αὐτὸν μῦθον, δὲν εἶναι ἀσφαλῶς δυνατὴ. Βέβαιον ὅμως εἶνε, ὅτι ἐν τῷ Αἰσχυλεῖ ὀρθῶς περιείχετο προσέτι καὶ ἡ ἰδέα τοῦ Οἰδίποδος κατὰ τῶν κείνων αὐτοῦ, ἵνα διὰ σιδηροῦ διπνεύμασιν οὗτοι πρὸς ἀλλήλους τὴν πατρικὴν κληρονομίαν. Τοῦτο δυνάμεθα ἄνευ ἀμφιβολίας νῦν συμπεράνωμεν ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, ἐνθα λέγονται 766-767..... καὶ 785 κέε.... Δέχεται τὴν διόρθωσιν τοῦ *Wilamowitz* (785) "τέκνοις δ' ἄρχαίας ἐφῆκε ἐπίκοτος τροφῆς, αἰεὶ πικρογλώσσους ἄρῆς, κλπ.", ὅστις ἔγραψεν "ἀρχαίας" ἀντὶ τοῦ τῶν χειρογράφων "ἄρῆς", ἡπορρίπτει δὲ τὴν διόρθωσιν τοῦ *Robert* "τροφῆς" ἀντὶ τοῦ "τροφῆς", λέγων ὅτι τὸ "ἄρχαίας" τοῦ *Wilamowitz* εἶνε πῆλκτικὴ συνάπτει μετὰ τοῦ "πικρογλώσσους ἄρῆς". Διότι καὶ ἄρῆς εἶνε ἄρχαία (πρὸςβάλλει 766-767 "βαρεῖαι γὰρ καλλιφάτων ἄρῶν (τελεῖν καταλλαγαί"), προσθέτει δέ, ὅτι "καὶ ὁ κ. *Κακριδῆς* ἄρῆς σ. 149 τὴν λέξιν ἀρχαίας τοῦ 785 στίχου συνάπτει μετὰ τοῦ τροφῆς, ὅπερ ἐσφαλμένον". Ὀντως τοῦτο φαίνεται, ὅτι νοεῖ ὁ κ. *Κακριδῆς* ἐντῆ τρίτῃ σημειώσει τῆς 149 σελίδος, ὅστις μνημονεύει τὴν διόρθωσιν τοῦ *Wilamowitz*, ἀλλὰ νομίζει, ὅτι δὲν εἶνε ἀναγκαία ἡ διόρθωσις τοῦ *Robert*. Καὶ ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὁ κ. *Μαγγίνης* λέγει ὀρθῶς.

Ἀπὸ τῆς 52 σελίδος κέε. ὁ κ. *Μαγγίνης* διαλαμβάνει περὶ τῶν εἰκασίμων τιμῶν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τοῦ Οἰδίποδος τυράννου. Ὑπὸ τιμῶν νομίζεται, ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις ἐνσκήψας λοιμὸς κατὰ τῆς ἄρχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου εἶνε ὁ λοιμὸς ὃν ἔχει ὁ Σοφοκλῆς ἐν τῷ Οἰδίποδι τυράννῳ, τὸν ἐνσκήψαντα ἐν Θήβαις ἐνεκα τῶν ἀνοσιουργιῶν τοῦ Οἰδίποδος (πρὸς ἀλλήλας τινὰ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Θουκυλίδου μνημονεύει ὁ *Μαζμεραγ* ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Σοφοκλέους τόμ. Α', σ. 132 σημ. 1 μετὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ ἄλλως διπλόμου τρόπου τῆς περιγραφῆς τοῦ λοιμοῦ ἐκ ἀκτέρου τῶν συγγραφέων).

Ὁ κ. *Μαγγίνης* προσάγει καὶ τὸ χωρίον τῶν Ἰκετίδων τοῦ Αἰσχύλου, ἐν ᾧ ὁ χορὸς εὐχεται ἀγαθὰ τῇ πόλει τῶν Ἀργείων καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἄλλους.

" μήποτε λοιμὸς ἀνδρῶν/τάνδε πόλιν κενώσῃ".

Τὸ δὲ χωρίον τοῦτο τοῦ Αἰσχύλου ἔλαβε πρὸ ἀφθαλμῶν ὁ Σοφοκλῆς

λέγων περί τοῦ λοιμοῦ ἐν Θήβαις.

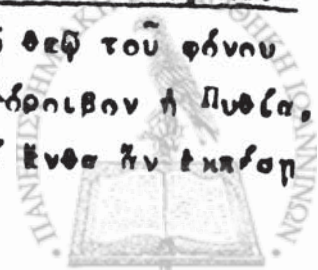
Ἵκ' ἄλλων ὅμως εἰκάζεται, ὅτι ἡ Σοφοκλῆς τῆς περί τοῦ λοιμοῦ ἐν Θήβαις ἔλαβεν ἐκ τοῦ Α τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου.

Ἐπὶ τὸν νομίζω, εἶνε νῆ γράφῃ, ὅτι ἡ Ἀλεξανδρευτικῆς γραμματικῆς Παρμενίσκος, ὃστις ἀρμόνευσε τὸν Ὀμηρον, τὸν Ἄρπτον καὶ τοὺς τραγικούς ποιητῆς, ἔγραψε περί τοῦ φόνου ὑπὸ τῶν Κορινθίων τῶν τέκνων τῆς Μηδείας, ὃστινος ἔνεκεν ἐπῆλθε λοιμὸς ἐν Κορίνθῳ. Ἐν τούτοις Σχολείοις τῆς Εὐροπείδου Μηδείας (ἐν τῇ ῥήσει "δισσά σὺν αὐτῇ τέκνα" 273) λέγεται "Παρμενίσκος γράφει κατὰ λέξιν οὕτως ταῖς δὲ Κορινθίαις οὐ βουλομέναις ὑπὸ βαρβάρου καὶ φαρμακείας γυναικὸς ἤρχεσθαι, αὐτῇ τε ἐπιβουλεύσει καὶ τῇ τέκνῳ αὐτῆς ἀνελεῖν, ἑπτὰ μὲν ἤρρενα, ἑπτὰ δὲ θήλαα. . . . ταῦτα δὲ διωκόμενα καταφυγεῖν εἰς τὸ τῆς Ἀκροῦς Ἑρας ἱερὸν καὶ ἐπὶ τῇ ἱερῶν καθίσαι. Κορινθίους δὲ αὐτῶν οὐδέ οὕτως ἠέχεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ πάντα ταῦτα ἀπασφῆσαι. λοιμοῦ δὲ γενομένου εἰς τὴν κῆλιν, πολλὰ σώματα ὑπὸ τῆς νόσου διελθούρεσθαι· μνηστευμένων δὲ αὐτοῖς χρησμοδῆσαι τὸν θεὸν λήσκεισθαι τὸ τῶν Μηδείας τέκνων ἦχος. ὅθεν Κορινθίαις μέχρι τῶν κλισίων τῶν κατ' ἡμῶς κατ' ἕκαστον ἐνεαυτὸν ἑπτὰ κούρους καὶ ἑπτὰ κούρας τῶν ἀπιστιοτήτων ἀνδρῶν ἀπενεαντίζεσθαι ἐν τῇ τῆς θεῆς τεμένει καὶ μετὰ θουσιῶν λήσκεισθαι τὴν ἐκείνων μῆνιν καὶ τὴν δι' ἐκείνους γενομένην τῆς θεῆς ὀργήν".

Ταῦτα ὑπομνησκουσι τῇ ἐν Ἀθήναις Εὐλώνειον ἦχος.

Πρὸς τῷ Παισαπνίῳ Α', 43, 7-8, γέρεται:

"Ἔστι δὲ Μεγαρεῖσι καὶ Κορινθίου τῆρος· τὰ δὲ εἰς αὐτὸν ἔπη κοινὰ ὅμως ὄντα τοῖς Ἀργείοις ἐντυπῶσα δηλώσω. Ἐπὶ Κροτώπου λέγουσιν ἐν Ἀργεὶ βασιλευέντος, πρὸς τὴν Κροτώπου τεκεῖν καῖδα εἶπ' Ἀπόλλωνος, ἐχομένην δὲ ἰσχυρῶς τοῦ πατρὸς δρέματι τὴν καῖδα ἐκθεῖναι· καὶ τὴν μὲν διαφθείρουσιν ἐπιτυχόντες ἐκ τῆς πόλιντος κύνας τῆς Κροτώπου, Ἀπόλλωνος δὲ Ἀργείοις εἰς τὴν κῆλιν κέρκει Ποινὴν. ταύτην τοὺς καῖδας ἀπὸ τῶν μητέρων ἐσὶν ἀρκέζειν, ἔς δ' ἑβροῖβος εἶς χόριν Ἀργείοις φονεύει τὴν Ποινὴν. φονεύσας δὲ -οὐ γὰρ ἀνίξι σφῆς δεύτερα ἐκπεσοῦσα νόσος λοιμώδης- ἑβροῖβος ἐκὼν ἤλθεν εἰς ἀδελφὸς ὑφῆων δίκας, τῷ θεῷ τοῦ φόνου τῆς Μοινοῦς. εἰς μὲν δὲ τὸ Ἄργος ἀναστρέφειν οὐκ εἶπ' ἑβροῖβον ἢ Πυθία, τρέκοδα δὲ ἀρήμενον φέρειν ἐκπέλευεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἔνεκεν ἦν ἐκείνη

^{-δ-}
^{ἠγαῦθα} Ἀπόλλωνος οἰκιστὸν καὶ κτίστην καὶ οἰκιστὸν καὶ οὐρανίου

οὐ φέροντι ὁ τρίπους, κατὰ τὸ ὄρος τὴν Γερμανίαν ἀπολιθῶν ἔλαθεν
αὐτοῦ ἑκκεσῶν· καὶ Τριποδίσκους κώμην ἐνταῦθα οἰκῆσαι. Ἐφορίβη δέ
ἔστι τῆρος ἐν τῇ Μεγαρέων ἡγορῇ· γέγραπται δέ ἐλεγεία τῆ ἐς Ψαμθ-
θην καὶ τῆ ἐς αἰτόν ἔχοντα ἑρόλιθους καὶ δὴ καὶ ἐπίθημα ἔστι τῷ
τῆρος ἑρόλιθος φονεύων τὴν Ποιήν·

Ἐπίθω διάφορα τούτων λέγει καὶ ὁ Κόνων 19 "... Ψαμθῆ ἡ ἑρο-
τώκου ἐξ Ἀπόλλωνος κύει (κυεῖ), καὶ τεκνοῦσα, ἐκεῖ τὸν πατέρα ἔδε-
δοῖκε, ἐκτίθεται, αἶνον ἠνομήσασα. καὶ ἡ δεξιά φησὶ κοίμην ὡς ἴδιον
ἀνέτρεφε, καὶ ποτε οὐ τῆς κοίμης κύνας διέσπασαν αὐτόν. ἡ δὲ ὑπερ-
παθήσασα κατὰ φῶρος γίνεται τῷ πατρὶ, καὶ δικάζει αὐτῇ θάνατον, πε-
πονεῦσθαι καὶ καταφεύδασθαι αὐτῇ Ἀπόλλωνος οἰκιστῆς. Ἀπόλλων δὲ
τῷ τῆς ἐρωμένης φόνῳ χολωθείς λοιμῷ κολάζει τοὺς Ἀργεῖους καὶ χρω-
μένους ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς Ψαμθῆν ἠνεῖλε καὶ αἶνον ἔλθασκεσθαι... καὶ
οὐδ' οὕτως ἐλώφιστο τὸ κακόν, ἕως ἑρότωπος κατὰ χρησμὸν ἔλιπε τὸ Ἄργος,
καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Μεγαρίδι καὶ Τριποδίσκιον ἐπικλήσας κατῶ-
κησεν·

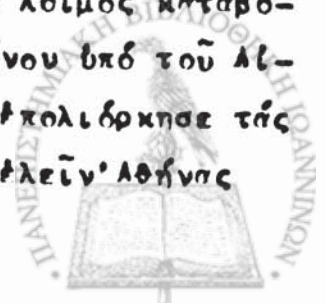
"Ἴσως δὲ τοῦτον τὸν λοιμὸν ὑπονοεῖ ὁ Αἰσχύλος ἐν τῷ χορικῷ μέλει
τῶν Ἰκετίδων, ὅπερ ἐμνημόνευσεν ἡ κ. Νηγγίνης.

Λοιμὸν πέμπει ὁ Ἀπόλλων τοῖς Τρωσὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀπομέ-
δοντος." Συνεβεβήκει δὲ τότε κατὰ μῆνα Ἀπόλλωνος καὶ Ποσειδῶνος ἡ-
τυχεῖν τὴν πόλιν. Ἀπόλλων γὰρ καὶ Ποσειδῶν τὴν Ἀπομέδοντος ὕβριν
περιρῆσαι θέλοντες, εἰκασθέντες ἀνθρώποις ὑπέσχοντο ἐπὶ μισθῷ τειχι-
εῖν τὸ Πέργαμον, τοῖς δὲ τείχισσαι τὸν μισθὸν οὐκ ἠκεδίδου. διὰ τοῦ
το Ἀπόλλων μὲν λοιμὸν ἔπεμψε, Ποσειδῶν δὲ κῆτος κλπ."

Τὴν παράδοσιν δὲ ταύτην βεβαίως ἐγένωσκεν ὁ Σοφοκλῆς ποιῶν τὸν
Φιλοκτήτην. -

Λοιμὸν ὡσαύτως ἀπέστειλεν ὁ Ἀπόλλων καὶ πρὸς τοὺς Φλεγύας (ΐασος.
θ', 36, 2).

Λοιμὸν πέμπει πρὸς τῷ Ἀπόλλωνι, ὅστις καλεῖται λοιμῖος, καὶ ἡ ἀδελ-
φὴ αὐτοῦ Ἄρτεμις (Καλλιμ. Ὕμνω Γ', 125 " κτήνεσσι φιν λοιμὸς καταβό-
σκεται....") καὶ ὁ Ζεὺς (Ἀπολλόδ. Γ', 15) ἔνεκα τοῦ φόνου ὑπὸ τοῦ Αἰ-
γέως τοῦ υἱοῦ τοῦ Πέλωπος Ἀνδρογέω, οὗ ἔνεκα ὁ Μένως ἐπολιόρηκε τῆς
Ἀθήνας· χρονιζομένου δὲ τοῦ πολέμου, μὴ δυνάμενος εἰλεῖν Ἀθήνας

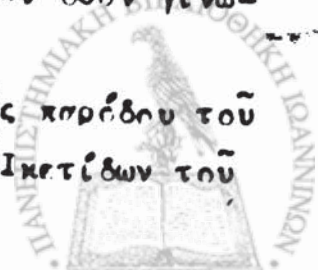
εὐχεται Διὶ πατρ' Ἀθηναίων λαβεῖν δίκης γυνομένου δὲ τῷ πόλει λι-
μοῦ καὶ λοιμοῦ. τὸ μὲν πρῶτον κατὰ λόγιον Ἀθηναῖοι πλεονὸν τῆς
Ἰγκλίνθουκῆρας... κατέσφαξαν τούτων δὲ ἡ κατήρ Ἰγκλίνθος ἔλθων
ἐκ Λακεδαιμόνος Ἀθήνας κατῴκησε. ὡς δὲ οὐδὲν ὄφελος ἦν τούτου, ἐ-
χρῶντο περὶ ἀλλαγῆς. ἡ δὲ θεὸς ἠνεῖπεν αὐτοῖς Μίνω διδόναι δί-
κας, ἥς ἦν αὐτῆς πειρεῖται. κέμπαντες οὖν πρὸς Μίνω ἐπέτρεπον πι-
τεῖν δίκας. Μίνως δὲ ἐκέλευσεν αὐτοῖς κούρους ἔκτῃ καὶ κῆρας τῆς
Ἰοφῆ χωρὶς ὄκλων κέμπειν τῷ Μινωτάρῳ βορῆν κλπ.". Πρβ. καὶ Πλού-
ταρχον Θησ. 15 "ὅτι μὲν οὖν Ἀνδρόγεων περὶ τὴν Ἀττικὴν Ἀποθαμνεῖν
δόλῳ δόξαντος, ὅτε Μίνως πολλὰ καὶ πολεμῶν εἰργάζετο τούς ἠν-
θρώπους, καὶ τὸ δαιμόνιον ἐφθείρε τὴν χώραν ἠφορία τὲ γὰρ καὶ
νόσος ἐπέσκηψε πολλή, καὶ ἠνέδυσαν οἱ κοισμοὶ καὶ τοῦ θεοῦ προσ-
φτάξαντος, ἐλασσαμένους τὸν Μίνω καὶ διαλλαγεῖσι λωφῆσειν τὸ μῆνι-
μα καὶ τῶν κακῶν ἔσεσθαι πύλιν, ἐπικηρυκευσάμενοι καὶ δεηθέντες
ἐκοιήσαντο συνθήκας, ὥστε κέμπειν δι' ἑνὴν ἔτων δασμὸν ἡϊθέους
ἑκτά καὶ παρθένους τοσαύτας, ὁμολογηοῦσιν οἱ κλειῖστοι τῶν συγγρα-
φῶν κλπ.

Ταῦτα, ἅτινα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸν Θησέα, βεβαίως ἐγίνωσκεν ὁ
Σοφοκλῆς γράφας τραγωδίαν "Αἰγέα" καὶ "Θησέα". Ὡσαύτως δὲ δὲν
ἠγνῶει καὶ τὴν ἠρῆν τῶν Ἀμφικτυόνων "μήτε γῆν καρπούς φέρειν
μήτε γυναικας τέκνα τέκτειν γυνεῦσιν ῥοικῆτα, ἢ ἄλλῃ τέρατα, μήτε
βοσκήματα κατὰ φύσιν γονῆς κοιεῖσθαι, κλπ."

Ταῦτα δὲ μετὰ τοῦ λοιμοῦ συνέβησαν ἐν Θήβαις, ὡς λέγεται ἐν
τῇ ἠρῃ τοῦ Οἰδίποδος τυράννου.

Ἐξίδων ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διέλαβον, ἐγένετο, ὡς νομίζω, φανε-
ρόν, ὅτι ὁ Σοφοκλῆς κοιῶν τὸν Οἰδίποδα τυράννον, καὶ λέγων ὅτι
λοιμὸς ἠκολουθούμενος καὶ ὑπ' ἄλλων δεινῶν κατεῖχε τὴν πόλιν τῶν
Θηβῶν, εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ ἄλλα πρότυπα πρὸς τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Μπαγ-
γίνα μνημονευομένῳ χωρίῳ τῶν Ἰκετίδων τοῦ Αἰσχύλου. Εἶνε δὲ βε-
βαίως ἦξιός ἐκείνου ὁ κ. Μπαγγίνης, ἐπειδὴ πρῶτος, κατ' ὄσον γινώ-
σκω, εἶπεν αὐτὸ.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Μπαγγίνης παραλληλίζει χωρία τῆς κερύδου τοῦ
Οἰδίποδος πρὸς χωρία τῶν Ἐκτῆ ἐκί Θήβας καὶ τῶν Ἰκετίδων τοῦ
Αἰσχύλου ἠρθῶς, ὡς νομίζω.

Επλόν δ' ἔθ' ἦτο, ἄν δ' κ. Μαγγίνης παρέβαλλε καὶ ἄλλα τινὰ χωρία τοῦ Οιδίποδος τυράννου καὶ τῶν Ἐκτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ ἄλλων δραμάτων τοῦ Αἰσχύλου, οἷον Αἰσχ. ΕΒΘ, 24-26 λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς περὶ τοῦ Τειρεσίου "νῦν δ', ὡς δ' μίντις φασίν, οἰωνῶν βοτήρ / ἐν ὧσιν νωμῶν καὶ φρεσίν, πυρός δίχα, / χρυστηρίους ὄρνιθας ἀφευδεῖ τέχνη / οὔτος τοιῶνδε δεσπότης μαντευμάτων / λέγει κλπ.". Ἐν δὲ τῷ Οιδίποδι τυράννῳ 300-302 λέγει ὁ Οιδίπους πρὸς τὸν Τειρεσίαν "ὦ πάντα νωμῶν, Τειρεσία, διδάκτά τε / ἤρρητά τ' οὐράνιόν τε καὶ χθονοστιβῆ / πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὄμως κλπ.". Ὀλίγη δὲ πρότερον 284-286 λέγει ὁ χορός τοῦ Οιδίποδος τυράννου "ἄνσκη' ἄνακτι ταῦθ' ὄρῳντ' ἐκρίσταμα / μάλιστα Φοῖβῳ Τειρεσίαν, / παρ' οὗ τις ἢ / σκοπῶν τάδ', ὦναξ, ἐκμάθοι σφέστατα". Ἐν τοῖς Σχολίοις φέρεται "ἄνσκη λέγει τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Τειρεσίαν, τὸν μὲν ὡς φύσει ἠνέσσοντα, τὸν δὲ Τειρεσίαν, ὡς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων οὕτω τιμώμενον διὰ τὸ κράτος τῆς μαντικῆς". Ἐν δὲ τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ τῶν ΕΒΘ. "οὔτος τοιῶνδε δεσπότης μαντευμάτων" τὸ θ' "δεσπότης μαντευμάτων" ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ "ἴναξ" τοῦ Οιδίποδος τυράννου, ὡς ἐκδέχεται καὶ ὁ Σχολιαστής. Ἐν ΕΒΘ. 472 κέξ. λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς "πέμποιμ' ἄν ἤδη τόνδε - σύν τύχῃ δέ τω, / καὶ δὴ πέπεμπται, κόμπον ἐν χερσὶν ἔχων / Μεγαρεύς, κρέοντος σπέρμα τοῦ σπαρτῶν γένους". Ἐν τῷ Οιδ. τυράννῳ λέγει ὁ Οιδίπους 80-81 περὶ τοῦ κρέοντος "ὦναξ Ἀπολλόν, εἰ γάρ ἐν τύχῃ γέ τω σωτήρι βίη κλπ.". Τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμιστιχίῳ τῶν ΕΒΘ. "σύν βύχῃ δέ τω" εἶνε ὡσαύτως τὸ ἐν τῷ δευτέρῳ ἡμιστιχίῳ τοῦ Οιδίποδος "ἐντύχη γέ τω".

Ἐν Αἰσχ. Ιοηφ. 838 λέγει ὁ Αἰγισθος "ἦκω μὲν οὐκ ἄκλυτος, ἀλλ' ὑπήγγελος", ἐν δὲ τῷ Οιδίποδι λέγει ὁ Οιδίποδος τὸν ἀντίον 6-7 "ἠγὼ δικαίων μὴ παρ' ἡγγέλων, τέκνα, / ἄλλων ἀκούειν σὺτός ὧδ' ἐλήλυθα".

Ἐν Ιοηφούροις 1017-1018 λέγει ὁ χορός "οὔτις μερόπων Ἀσινῆς βίστον / διὰ παντός ἀπήμον' ἠμείψει" ἐν δὲ τῇ Εξόδῳ τοῦ Οιδίποδος λέγει ὡσαύτως ὁ χορός 1528-1530 "ἵστε θνητὸν ὄντ' ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν / ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδὲν ἠλβίσειν, πρὶν ἢ τέρμα τοῦ βίου περᾶση μηδὲν ἠγχιεῖνόν πεθῶνε". Ἐν ταῖς Ιοηφούροις 1063-1064 φέρεται "ἄλλ' εὐτυχοῖς, καὶ σ' ἐποπτεύων πρόφρων / θεὸς φυλάσσει".

σοι καιρίσιαι συμφοραῖς". Ἐν τῷ Ὀιδίποδι 1478-1479 λέγει ὁ Οἰδί-
πους πρὸς τὸν Κρέοντα "ἄλλ' εὐτυχοῖης, καὶ σε τῆσδε τῆς ὁδοῦ δριμύων
ἡμεῖνον ἢ μέ φουρήσας τύχαι", ἔνθα ὁ Αἰσχύλος λέγει "θεός", ὁ Σοφο-
κλῆς "δαίμων", ὁ Αἰσχύλος "φυλάσσοι", ὁ Σοφοκλῆς "φουρήσασαι τύχαι",
ἡ δὲ ἄρχὴ τοῦ 1463 στίχου πρὸ Αἰσχύλου καὶ τοῦ 1478 στίχου πρὸ Σο-
φοκλείου εἶνε ἡ αὐτὴ "ἄλλ' εὐτυχοῖης, καὶ σε".

Ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Εἴθ. λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς "Ἐδμοῦ πολῖται, χρῆ κλπ."

Ἐν τῷ Ὀιδίποδι λέγει ὁ Κρέων 512 "ἦνδρες πολῖται, κλπ."

Ἐτι δὲ παραβλητέα εἶνε καὶ ἃ λέγει ὁ Ἐτεοκλῆς Εἴθ. 5-8 "εἰ δ' αὖ...
συμφορὰ τύχαι, / Ἐτεοκλέης ἦν πολὺς κατὰ πόλιν / ὕμνοισ' ὑπ' ἁστῶν
φοιμίσις πολυρρόθοις / οἰμώμασιν θ' ..." πρὸς ἃ λέγει ὁ Κρέων
Οἰδ. τυρ. 515 κέξ. "... εἰ γὰρ ἔν ταῖς ἡμφοραῖς / ταῖς νῦν νομίζεις
πρὸς γ' ἐμοῦ κεπονθέναι / λόγους εἴτ' ἔργους εἰς βλάβην φέρον / ...
οὐ γὰρ εἰς ἄκλουσιν / ἢ ζημία μοι τοῦ λόγου τούτου φέρει / ἄλλ' ἔς μέγι-
στον εἰς κακός μὲν ἐν πόλει / κακός δ' πρὸς σοῦ καὶ φίλων κεκλήσο-
μαι".

Παραβλητέα, νομίζω, εἶνε καὶ τὰ τοῦ χοροῦ τῶν Εἴθ. 771-776 "τῖν ἄν-
δρῶν γὰρ τοσόνδ' ἐθαύμασαν / θεοί τε ἡνέστιοι / πόλεος <δ> πολὺστος
τ' ἡγῶν βροτῶν, / ὅσον τότε Ὀιδίπουν τίον, τὴν ἄρπεξ ἄνδραν / κῆρ' ἄφελόν-
τα χώρας": καὶ Οἰδ. τυρ. 31-36 "θεοῖσι, μὲν γυν ρύκ, ἰσούμενον α' ἐγώ...
ἄνδρῶν δὲ πρῶτον ἔν τε συμφοραῖς ^{ὅν κέρωνι ἐν τῇ δαίμονι ἀναρρηγασί} ὅς γ' ἐξέλευσας ἥστου καδμείων μολώω
σκληρῆς ἄοιδου δασμόν, ὃν παρείχομεν".

Οὐχὶ δ' ἄσκοπον φαίνεται μοι νῆ παραβληθῶσι καὶ τὰ ἔν Εἴθ. 1013
κέξ. ἃ λέγει ὁ κῆρυξ περὶ τοῦ Πολυνείκου "τούτου δ' ἄδελφόν τόνδε
Πολυνείκου νεκρόν / ἔξω βαλεῖν... καὶ μηθ' ἄμπαρτεῖν τυμβοχῆρα χειρῶ-
ματα / μητ' ἄβυμόλκοις προσσέβειν οἰμώμασιν / εἶναι δ' ἄτιμον κλπ.",
πρὸς ταῦτα, ἄτινα λέγει ὁ Οἰδίποδης ἔν Οἰδ. τυρ. 236 κέξ. περὶ τοῦ
φονέως τοῦ Λαῖου "τόν ἄνδρ' ἄπανθῶ τούτον... γῆς / τῆσδε... / μήτ' ἐσδέ-
χασθαι μήτε προσφνεῖν τινα / μήτ' ἔν θεῶν εὐχτίσι καὶ θύμασιν / κοινόν
κοιλεῖσθαι μήτε χέρνιβας νέμειν / ὠθεῖν δ' ἄπ' οἴκων πάντας, ὡς μίσμα-
τος τοῦδ' ἡμῖν ὄντος κλπ." καὶ 246-248 "κατεύχομαι δὲ τὴν δεδρακότ'
... κηκόν κακῶς νιν ἄμορον ἐκτρίψας βίον". Ταῦτα δὲ κατὰ τὴν γνώ-
μην μου εἶνε πρόσθετος ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος τοῦ ἄπὸ τοῦ 1005
στίχου μέρους τῶν Ἐκτὰ ἐκί θήσας, ὅπερ ὅπῃ τινων νομίζεται νῆσον.

· Ἰδίᾳ δὲ σπαιεωτέον τῆς λέξεως ΕΒΘ. 1016 "ἤγος δὲ κπὶ θανῶν κεκτῆ-
σεται/θεῶν κπτρῶν..".

· Ἀπὸ τῆς 24 σελ. κέξ. ἡ κ. Μαγγίνας ποιεῖται λόγον "Περὶ τινῶν
χαρακτηριστικῶν τῆς Ἑλληνικῆς τραγωδίας". Ἐομίζει, ὅτι κπς πολίτης
ὡς ἄτομον (γρ. πρόσωπον) εἶνε συνδεδεμένος μετὰ τῆς πόλεως, τῆς μη-
τρός γῆς, ἥτις κπρέλαβεν αὐτόν ἅμα γεννηθέντα ἐπὶ τοῦ εὐμενοῦς αὐ-
τῆς ἐδάφους, ἵνα θρέψῃ αὐτόν ὡς ὑπερσπαιστήν κπὶ πρόμαχον ἐν ὥρᾳ
κινδύνου, μνημονεύει δὲ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ θήβας τοῦ Αἰσχύλου,
ὅπου δ' Ἐτεοκλῆς λέγει πρὸς τοὺς πολίτας τῶν θηβῶν "πόλει τ' ἀρήγειν
κπὶ θεῶν τ' ἐγχαρῶν/λβωμοῖσι, τιμῆς μὴ ἔσπαιεθῆναί ποτε/τέκνοις
τε γῆ τε μητρί, φιλότῃ τροφῶ"/ ἢ γὰρ νέους ἔρποντας εὐμενεῖ πέδῳ/
ἥπαντα κπνδοκοῦσα κπιδείας ὄτλον/ἔθρέφατ' οἰκητῆρας ἀσπιδηφόρους/
κπιστοῦς ὅπως γένουσατε πρὸς χρέος τόδε".

Τὴν δ' αὐτὴν μυθικὴν ἰδεολογίαν ἔχει σπφέστερον κπὶ συστηματικώ-
τερον ἡ Πλάτων, κπρ' ὃ δὲ μῦθος εἶνε βασικώτατον στοιχεῖον κπὶ ἰσχυ-
ρόν θεμελίον τοῦ φιλοσοφικοῦ οἰκοδομήματος αὐτοῦ. Κηθόλου δὲ ἡ μῦ-
θος ἦτο θεμελιῶδες στοιχεῖον τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, κπρατί-
θεται δ' ἐν μεταφράσει τῶ γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ *W. Wilke* ἐν
τῷ ἔργῳ *Alexander der Grosse* *Ἰστορία* *Ἰστορίας*
περὶ τῆς σημασίας τοῦ μύθου κπὶ πρὰ τοῖς ῥήτορσι, μάλ-
ιστα δὲ τῷ Ἰσοκράτει.

Τοῦτο εἶνε ἀληθές, ἀπειδὴ δ' Ἰσοκράτης ἐν πολλοῖς λόγοις αὐτοῦ ἡ-
ντρῆχει μῆχρι τῶν μυθικῶν χρόνων, οἶον ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ, τῷ Βουσί-
ριδι, τῷ Ἐλέθῃ, τῷ Ἐθαγόρῃ κπὶ ἐν αὐτῷ τῷ Παναθηναϊκῷ, εἰ κπὶ λέγει
ἐν τῇ ἀρχῇ ὅτι "νεώτερος μὲν ὢν κπρσιλόμπν γράφειν τῶν λόγων
οὐ τοὺς μυθώδεις οὐδέ τοὺς τερατείας κπὶ φευδολογίας μεστούς".

· Ἡ πόλις εἶνε τό ὅλον, μέρος δὲ ταύτης ἡ πόλις.

· Ἐάν οὗτος πῶσχη, συμπῶσχει κπὶ ἡ πόλις κπὶ τὴν ἄκαλιν, κπρσῶγει δὲ
κπρσδεύματα μάλιστα ἐκ τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτωνος κπὶ τοῦ Κρί-
τωνος, ὅπου ἡ Πλάτων ὡς ἔξοχος δημιουργός κπὶ ἐκινωπτής διατέλει
ἀτμόσφαιραν δραματικὴν.

· Ἡ ἀρχαία τραγωδία, μάλιστα δ' ἡ τοῦ Αἰσχύλου κπὶ τοῦ Σοφοκλέ-
ους, κινεῖται πρὶ τό κπρωταγωνιστοῦν πρόσωπον κπὶ τὴν πόλιν. Ἐρίτων
δὲ στοιχεῖον εἶνε θεότης τις, ἥτις κπρστέι σχεδόν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς

τή νήματα, δι' ὧν κτευθύνει τήν δρῶσιν καί τήσ κινήσεις τοῦ ἤρωος, ὁ δ' Εὐρωκίδης ἀρέστη τοῦ Ἀρχαίου τρόπου τῆς τραγωδίας καί ἐκανῆλθεν πάλιν εἰς αὐτόν δι' τῶν "Φοινισσῶν".

Ὁ ἤρωος τῆς τραγωδίας ἀισθάνεται πολλάκις, ὅτι πάντες οἱ πολῖται τῆς πατρῆος γῆς μετέχουσι τῆς ἰδίας δυστυχίας (πρβ. Ἀντιγ. 806 κέξ.). Ἡ δ' ἁμοιβαιότης τῆς συμπαθείας πόλεως καί τοῦ πολίτου ἐπεκτείνεται καί εἰς πάντα τόν κόσμον. Μετά τοῦ κατακρουνομένου Προμηθέως συνταράσσεται πᾶσα ἡ φύσις. Ἀνάστα δέ τις νύ εἶπῃ, γράφει ἐν ὑποσημειώσει ὁ κ. Βαγγίνης, ὅτι τοιοῦτο πνεῦμα χαρακτηρίζει καί τήν περιγραφὴν τοῦ θεοῦ δρόματος ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν, ὅτι τὸ κατακείμενον τοῦ νοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, καί ἡ γῆ ἐσείσθη καί αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καί τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν κλπ. Ταῦτα νομίζω, ὅτι εἶνε ἐπιτυχῆ, ἀλλ' ἠπό ἄλλης ἀπόψεως ἔγραψεν ὁ Δισχύλος καί ἠπό ἄλλης οἱ Εὐαγγελιστοί.

Βλέπομεν, ἀκολουθεῖ λέγων ὁ κ. Βαγγίνης, ὅτι ἡ ἠσέβεια ἢ ἡ ἀκείθεια πρὸς τοὺς θεοὺς ἢ ἄλλη τις ἁμαρτία προσώπου τινός τιμωρεῖται ὑπ' αὐτῶν δι' τινος καθολικοῦ κακοῦ, ὅπερ πᾶντες πάντας τοὺς πολῖτας. Προσφέρει δ' ὡς παραδείγματα τὸν ἐν τῇ Ἰλιῳδῃ λοιμὸν, τὴν προσηκοήν εἰς τὴν Δελφικὸν χρησμόν τοῦ Ἀπῆου πρὸς τῷ Δισχύλῳ, τὸν λοιμὸν ἐν τῷ Οιδίποδι τρωάνῃ δι' τὸν φόνον τοῦ Αἰῆου καί ἐν ὑποσημειώσει παρατίθεται τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῷ συγγράμματι Περὶ Πολιτικῆς: "Ἐπειδὴ ἡ "καλλίστη τραγωδία" κρέκει νύ εἶνε μίμησις "φοβερῶν καί ἐλαεινῶν" ὡς τραγικῆς ἤρωος θά εἶνε "ὁ μῆτε ἄρετῆ διαφέρων καί δικαιοσύνη μῆτε δι' κακίαν καί μοχθηρίαν μεταβάλλων εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν τινὴ τῶν ἐν μεγάλῃ δόξῃ ὄντων καί εὐτυχίῃ, οἷον Οιδίπους καί Θυέστης καί ἐκ τῶν τοιοῦτων γενῶν ἐπιφανεῖς ἄνδρες ἀνάγκη ἦρα τὸν κελῶς ἔχοντα μῦθον ἀκλουῖν εἶναι μᾶλλον ἢ δικλουῖν, ὡπερ τινές φασιν, καί μεταβάλλειν οὐκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐξ' εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν, μὴ δι' μοχθηρίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν μεγάλην ἢ οἴου εἶρηται ἢ βελτίονος μᾶλλον ἢ χειρόνος".

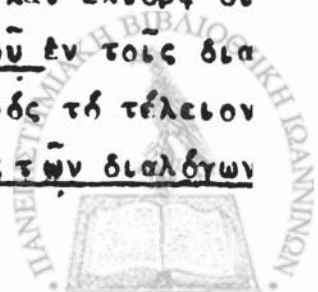
.. / ..

Ἔχω νῦν παρατηρήσω, ὅτι ὑπό τοῦ κ. Μαγγίνα καθολικεύονται
τινα. Οἷον ἔκρεπε νῦν γράφει, ὅτι ἐν τισί τραγωδίαις ἡ ἥρωκ
πῆς τραγωδίας ἀισθάνεται κολλήκως, ὅτι πάντες οἱ πολῖται
τῆς πατρίδος γῆς μετέχουσι τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ἐπειδή ὁ-
κάρχουσι τραγωδίαί, ἐν αἷς δὲν συμβαίνει τοῦτο. Ὁσάυτως δέ
καθολικεύεται καί τό ὅτι ἀσέβεια ἢ ἀπειθεία πρὸς τοὺς θε-
οὺς ἢ ἄλλη τις ἁμαρτία προσώπου τινὸς τιμωρεῖται ὑπ' αὐτῶν
διὰ τινος καθολικοῦ κακοῦ, ὅπερ κλήττει πάντας τοὺς πολί-
τας, ἐπειδή βεβαίως ἐν τισί τραγωδίαις γίνεται τοῦτο, ἀλλ' ἐν
τισί δὲν γίνεται.

Ἐν σ. 24-25 γράφει ὁ κ. Μαγγίνας, ὅτι ἡ μυθική ἰδεολογία
ἀναπτύσσεται σφαιρότερον καί συστηματικώτερον παρὰ τῷ Πλά-
τωνι, παρ' ἧ ὁ μῦθος εἶνε βασικώτατον στοιχεῖον καί ἰσχυρόν
θεμέλιον τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος. Παραπέμπει δέ
εἰς τὸν *Friedländer, Platon* I, σ. 199 κέξ. καί εἰς
Ἰ. Θεοδωροκόπουλον Εἰσαγ. στὸν Πλάτ. σ. 205 κέξ.

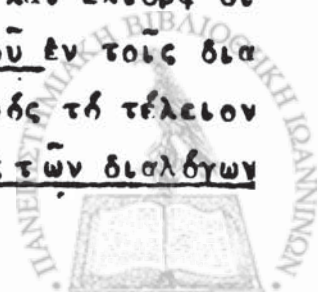
Νομίζω δέ, ὅτι καλὸν θά ἦτο, ἂν ὁ κ. Μαγγίνας παρέπεμπεν εἰς
τὸν "Πλάτωνα" τοῦ Γεωργ. Παναγιωτίδου, ὅστις ἐν σ. 150 πρὸς
τοῖς ἄλλοις γράφει καί τὰ ἐξῆς : "... Ἄλλ' ἂν ἡδδαλογογραφία
τοῦ Πλάτωνος ἦτο παιδιὰ, ἦτο ἐν κῆσῃ περικτώσει παιδιὰ μι-
μήσεως τοῦ Σωκράτους... εἰς τοιαύτην ὅμως παιδιάν καί τέχνην
ἀσχολεῖται ἐκεῖνος, ὁ ἄποιος ἀισθάνεται εἰς τὸν ἑαυτὸν του
κλίσιν καί ἀνήγκην πρὸς τοῦτο... ἡσθάνετο ἔνδοθεν δύναμιν
καί ὤθησιν, πρὸς τὴν ἀκοίαν δὲν ἠδύνατο νῆ ἀντισταθῆ. Ἐκρε-
πε νῦν λόβη συνείδησιν τῆς κοιητικῆς του ἰδιοφυΐας καί τῶν
κοιητικῶν του τάσεων... Ἰώρῃ ἤκουεν ἔνδοθεν τὴν φωνὴν τῆς
Μούσης καί ταύτην ἔκρεπε νῦν ἐνώσῃ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῷ
διαλόγῳ... εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀπορριπτομένης ποιήσεως παρου-
σιάζει τὴν ἑαυτοῦ κοίησιν, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται καί ἐπιδραῖ δι
τῶν ὑπερόχων μῦθων τῶν ἐγκατάσταρμένων πανταχοῦ ἐν τοῖς δια-
λόγοις αὐτοῦ, διὰ τοῦ ἔρωτος καί τοῦ ἔδθου πρὸς τὴ τέλειον
καί τὴ καλόν, διὰ τῆς δραματικῆς συγκροτήσεως τῶν διαλόγων

Ἐχω νῦν παρατηρήσω, ὅτι ὑπό τοῦ κ. Μαγγίνα καθολικεύονται
τινα. Οἷον ἔκρεκε νῦν γράφει, ὅτι ἐν τισί τραγωδίαις ἡ ἥρω
αἴς τραγωδίας ἀισθάνεται κολλητικῶς, ὅτι πάντες οἱ πολῖται
τῆς πατρίας γῆς μετέχουσι τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ἐπειδή ὁ-
κράχουσι τραγωδίαι, ἐν αἷς δὲν συμβαίνει τοῦτο. Ὁσούτως δέ
καθολικεύεται καί τό ὅτι ἀσέβεια ἢ ἀπειθεῖα πρὸς τοὺς θε-
οὺς ἢ ἄλλη τις ἀμαρτία προσώπου τινὸς τιμωρεῖται ὑπ' αὐτῶν
διὰ τίνος καθολικοῦ κακοῦ, ὅπερ κλήττει πάντας τοὺς πολί-
τας, ἐπειδή βεβαίως ἐν τισί τραγωδίαις γίνεται τοῦτο, ἀλλ' ἐν
τισί δὲν γίνεται.

Ἐν σ. 24-25 γράφει ὁ κ. Μαγγίνας, ὅτι ἡ μυθική ἰδεολογία
ἀναπτύσσεται σφαιρότερον καί συστηματικώτερον παρά τῷ Πλά-
τωνι, παρ' ἧ ὁ μῦθος εἶνε βασικώτατον στοιχεῖον καί ἰσχυρόν
θεμέλιον τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος. Παρασκέμκει δέ
εἰς τόν *Friedländer, Πλάτων* I, σ. 199 κέξ. καί εἰς
Ἰ. Θεοδωροπούλου *Ἐισαγ. στόν Πλάτ.* σ. 205 κέξ.

Νομίζω δέ, ὅτι καλόν θά ἦτο, ἂν ὁ κ. Μαγγίνας παρέπεμπεν εἰς
τόν "Πλάτωνα" τοῦ Γεωργ. Παναγιωτίδου, ὅστις ἐν σ. 150 πρὸς
τοῖς ἄλλοις γράφει καί τῆ ἐξῆς: "... Ἀλλ' ἂν ἡδδαλογογραφία
τοῦ Πλάτωνος ἦτο παιδιά, ἦτο ἐν κείνῃ περιπτώσει παιδιά μι-
μήσεως τοῦ Σωκράτους... εἰς τοιαύτην ὅμως παιδιάν καί τέχνην
ἀσχολεῖται ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἀισθάνεται εἰς τόν ἑαυτόν του
κλίσειν καί ἀνήγκην πρὸς τοῦτο... ἡσθάνετο ἐνδοθεν δύναμιν
καί ὤθησιν, πρὸς τὴν ἀκοίαν δὲν ἠδύνατο νῆ ἀντισταθῆ. Ἐκρε-
κε νῦν λέγει συνέδησιν τῆς κοιητικῆς του ἰδιοφυΐας καί τῶν
κοιητικῶν του τάσεων... Ἐώρα ἤκουεν ἐνδοθεν τὴν φωνὴν τῆς
Μούσης καί ταύτην ἔκρεκε νῦν ἐνώση πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῷ
διαλόγῳ... εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀπορριπτομένης κοιήσεως παρου-
σιάζει τὴν ἐαυτοῦ κοίησιν, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται καί ἐπιδραῖ δι
τῶν ὑπερόχων μύθων τῶν ἐγκρατισταρμένων πανταχοῦ ἐν τοῖς δια-
λόγοις αὐτοῦ, διὰ τοῦ ἔρωτος καί τοῦ φόβου πρὸς τὴν τέλειον
καί τό καλόν, διὰ τῆς δραματικῆς συγκροτήσεως τῶν διαλόγων

.... κλπ." Ειδικήν δέ πραγματείαν "Περί τῶν μύθων παρά Πλάτωνι" ἔγραψεν ὁ Περ. Γρηγοριόπουλος (ἐν Γοττίγγη 1879).

"Ἐχω δὲ πρὸς τούτοις νῆ εἶπω ὅτι ὁ Πλάτων ἐν τῷ Γοργία ἔλαβε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὴν Ἀντιόπην τοῦ Εὐρπείδου. Συχνήκις δὲ μνημονεύει στίχους τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐρυπείδου καὶ δὴ καὶ στίχους τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ Αἰσχύλου. Νομίζω δ', ὅτι καὶ ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ διαλόγου Κρίτωνος ἔσχευεν ἐν τισὶν ὡς πρότυπον τὰς Φοινίσσας τοῦ Εὐρυπείδου.

Ἀπὸ σ. 41-79 παραβάλλει καὶ συγκρίνει τὰ πρόσωπα τοῦ Ἐτεοκλέους ἐν τοῖς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ τοῦ Οἰδίποδος ἐν τῷ Οἰδίποδι τυρήνω τοῦ Σοφοκλέους, ἠρθῶς κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. Ἐτι δ' ἐξετάζει καὶ τὴν δρῶσιν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις δράμασιν.

Ἀπὸ δὲ τῆς 97 σελίδος μέχρι τῆς 181 ἐξετάζει τὴν ἔξοδον τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας καὶ μνημονεύει τὴν ἐμὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν τῆς διδακτορικῆς αὐτοῦ διατριβῆς, ἐνῆ πρὸς τοῖς ἄλλοις παρέβαλον τὴ τέλος τοῦ Αἴαντος τοῦ Σοφοκλέους πρὸς τὸ τέλος τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ Αἰσχύλου. Ἐν σ. 104 νομίζει, ὅτι ἐν στίχῳ 914 τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας πρέπει νῆ γραφῆ "ἄρων πατρῶων λαχόν" ἠντί τοῦ "τήρων κ. λαχαί". Ἀλλὰ δὲ νομίζω, ὅτι εἶνε περιττὰ νῆ μνημονεύσω.

Ἐν τέλει ἀπὸ σ. 182 - 184 γράφει Παράρτημα, ἐνῆ διαλαμβάνει περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ προβλήματος τοῦ τελευταίου μέρους τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, περὶ οὗ ὁ κ. Μαγγίνας διελάσεν ἐν τῇ ἐναισιμῷ διατριβῇ, περὶ ἧς ἐγένετο ἤδη λόγος ὑπ' ἐμοῦ. Προσέθηκε δ' ἐν τῷ Παραρτήματι ὀλίγα τινά πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ διατριβῇ γεγραμμένων.

Τελουτῶν τόν λόγον περὶ τῆς ἐπὶ ὀπηγεσίᾳ διατριβῆς τοῦ κ. Μαγγίνα, προτείνω, ὅπως ἡ Σχολὴ δεχθῆ αὐτόν καὶ εἰς τὰ λοιπά στάδια τῆς ὀπηγεσίας, ὡς ὀρίζονται ταῦτα ὑπὸ τοῦ ἐν Αἰσχύλῳ νόμου. -

Μετά τόν θάνατον τοῦ κλειμηστήτου Ἐμμανουὴλ Πεζοκού-

λου όρισθεΐς όπὸ τῆς Σχολῆς εἰσηγητῆς τῆς διατριβῆς τοῦ
κ. Σπυρ. Χ. Παγγίνα διεξῆλθον τὴν συνταχθεΐσαν Ἀλλή μὴ υπο-
γραφεΐσταν ὅπ' ἐκείνου ἔκθεσιν καί συμφώνησα πρὸς τὸ περι-
εχόμενον καί τὸ συμπέρασμα αὐτῆς καί παρακολῶ τὴν Σχολήν
νῆ κροβῆ εἰς τὴ ὑπό τοῦ Νόμου ὁριζόμενα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἀβγοῦστου 1947

Ὁ Σαθηγητῆς

Γ. Χ. Χατζής

Ἀντιώνιος Χ. Πατῆς

TAN 5.1.3

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουνίου 1948

Π ρ ό ς

τὴν Σ. Κοσμητεῖαν

τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς

Κύριε Κοσμητορ,

Διὰ τὴν προκηρυχθεῖσαν πρώτην ἔδραν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας ὑπέβηλον ὑποψηφιότητα οἱ κύριαι Κολοκοτσᾶς καὶ Στυλ. Κορρές, ὑπεβλήθη δὲ ὑφ' ἡμῶν τῶν ὑπογεγραμμένων δύο Καθηγητῶν ὑποψηφιότης τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης Γραμματικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας κ. Κωνστ. Ι. Βουρβέρη.

Ἐκκληροθόντες τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἐντολὴν περὶ εἰσηγητικῆς περὶ τῶν ὑποψηφίων ἐκθέσεως, ἔχομεν τὴν τιμὴν οἱ ὑπογεγραμμένοι νὰ ἐκθέσωμεν τὰ ἐκόμενα, τοῦ τρίτου μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς Καθηγητοῦ κ. Ἀντ. Χατζῆ προτιθεμένου νὰ ὑποβάλῃ ἰδίαν ἐκθεσιν.

Α) Ὁ κ. Κωνστ. Βουρβέρης κατέθεσεν ὑπόμνημα περιλαμβάνον τοὺς τίτλους καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ εὐρίσκονται πάντα τὰ ἀναγκασιούντα βιογραφικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα, διὰ νὰ ἴδῃ τις τὰ κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον κατέλαβε, πρὸς δὲ καὶ διὰ νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα Ἑλληνιστί ἢ Γερμανιστί μέχρι τοῦδε ἐξήτασε, καὶ περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος καὶ ἀξίας.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀξιόλογος καὶ ἐκτενὴς φιλολογικὴ μελέτη αὐτοῦ " Αἱ ἱστορικαὶ γνώσεις τοῦ Πλάτωνος ", τῆς ὁποίας ἐξεδόθη ὁ Πρῶτος Τόμος (1938), περιέχων τὰς περὶ τῆς ἑλληνικῶν ἐθνῶν εἰδήσεις παρὰ Πλάτωνι. Ὁ Δεύτερος Τόμος θὰ περιέχῃ τὰς ἑλληνικὰς παρὰ Πλάτωνι ἱστορικὰς εἰδήσεις, θὰ διαιρεθῇ δὲ εἰς δύο τεύχη, ἃν τὸ

./.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23 Ἰουνίου 1948

Π ρ ό ς

τὴν Σ. Κοσμητεῖαν

τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς

Κύριε Κοσμητορ,

Διὰ τὴν προκηρυχθεῖσαν πρώτην ἔδραν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας ὑπέβαλον ὑποψηφιότητα οἱ Εὐαγ. Κολοκοτσᾶς καὶ Στυλ. Κορρές, ὑπεβλήθη δὲ ὑφ' ἡμῶν τῶν ὑπογεγραμμένων δύο Καθηγητῶν ὑποψηφιότης τοῦ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης Τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας κ. Κωνστ. Ι. Βουρβέρη.

Ἐκπληροῦντες τὴν ἀνατεθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς ἐντολὴν περὶ εἰσηγητικῆς περὶ τῶν ὑποψηφίων ἐκθέσεως, ἔχομεν τὴν τιμὴν οἱ ὑπογεγραμμένοι νὰ ἐκθέσωμεν τὰ ἐπόμενα, τοῦ τρίτου μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς Καθηγητοῦ κ. Ἀντ. Χατζῆ προτιθεμένου νὰ ὑποβῆ ἰδίαν ἐκθεσιν.

Α) Ὁ κ. Κωνστ. Βουρβέρης κατέθεσεν ὑπόμνημα περιλαμβάνον τούς τίτλους καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ εὐρίσκονται πάντα τὰ ἀναγκαζοῦντα βιογραφικά καὶ ἄλλα στοιχεῖα, διὰ νὰ ἴδῃ τις τὰ κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ἀξιώματος, τὸ ὁποῖον κατέλαβε, πρὸς δὲ καὶ διὰ νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν διαφόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα Ἑλληνιστί ἢ Γερμανιστί μέχρι τοῦδε ἐξήτασε, καὶ περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ικανότητος καὶ ἀξίας.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀξιόλογος καὶ ἐκτενὴς φιλολογικὴ μελέτη αὐτοῦ " Αἱ ἱστορικαὶ γνώσεις τοῦ Πλάτωνος ", τῆς ὁποίας ἐξεδόθη ὁ Πρῶτος Τόμος (1938), περιέχων τὰς περὶ μὴ ἑλληνικῶν ἐθνῶν εἰδήσεις παρὰ Πλάτωνι. Ὁ Δεύτερος Τόμος θὰ περιέχῃ τὰς ἑλληνικὰς παρὰ Πλάτωνι ἱστορικὰς εἰδήσεις, θὰ διαιρεθῇ δὲ εἰς δύο τεύχη, ὧν τὸ

Ενθά περιέχῃ τὰς εἰδήσεις τὰς ἀναφερόμενας εἰς τὰς "Αἰθνας", τὸ δὲ ἄλλο τὰς περὶ τῶν ἑλλων ἑλληνικῶν πόλεων εἰδήσεις. Ἐκ τῶν λεγομένων ἐν τῇ σελ. 6 τοῦ ὑπομνήματός του καταφαίνεται ποῖα εἶναι ἡ ἐρμηνεία καὶ γνώμας προτείνει ὁ συνάδελφος καὶ πᾶσι καθορίζει τὴν σχέσιν τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Ἄρδοτον, Κτησίαν καὶ Θουκυδίδην. Αἱ ὑποστηρίχθμενες ἐκ' αὐτοῦ γνώμαι εἶναι πάντοτε πιθαναὶ καὶ εὐλογοί, ὁδὸς δὲ παρατηρεῖται τῶσι ἀντιστρατευομένη πρὸς ὀρθὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον καὶ ἐντίληψιν.

Ὁ κ. Βουρβέρης πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ἐξίτησιν ἔχει καὶ τὴν ἐπιχειρηματικὴν δεξιότητα πρὸς εὐρυτέραν διέδοσιν τῶν κατὰ τὸν "Ἀρχαίον" ἑλληνικὸν βίον καὶ προσηλυτισμὸν οὖν τὸ δυνατόν περισσοτέρως εἰς τὴν ἀγάπην τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ βίου τῶν Ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων καὶ τῶν ἐνέρωκιστικῶν ἰουδαίων. Ὁραῖται ἐκ τῆς ὀρθῆς ἐντίληψως, ὅτι, οὖν περισσοτέρον διεδόθη, ἔσω καὶ κατὰ ἐκλεγκτικὸν τρόπον, τισὶν ταῖς γνώσεσι, τῶσιν δὲ προαχθῆ καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρευνῶν ἐκ τῶν δυναμένων, ὡς εἰκόσ, νὰ πράξωσι τοῦτο καὶ ἀετιρεωθῆ καὶ πολλαχῶς ὑποβοηθῆ καὶ ἡ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκαλία τῶν κλασσικῶν μαθημάτων. Τῆς τοιαύτης δράσεως αὐτοῦ ἔχοντες μάρτυριον τὰς κολλὰς αὐτοῦ σχετικὰς ἐπιλήσεις, πρὸς δὲ καὶ τὴν σύμπληξιν ἐνέρωκιστικῶν ἐνδόσεων ἐν θεσσαλονικῇ καὶ ἑλλάδι.

2) Οἱ δύο ἄλλοι ὑποψήσιοι ἔχουσιν ἐπίσης συνυποβάλει ὑπομνήματα, ἐν οἷς ἐπιτίθει ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτῶν σταθιμότητα καὶ αἱ ἐκ' αὐτῶν ἐπιτελεῖσαι διατριβαί.

3) Ὁ κ. Κωνσταντῆς ἐπιβάλλει τὰς ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτοῦ ἀναφερόμενας διατριβὰς κατὰ βεβαίως ἐπολειπομένας κατ' ἀριθμὸν τῶν τοῦ κ. Βουρβέρη γνώμας.

Ἐπεινοῦντες τὸ χρηστὸν καὶ εὐγενὲς ἦθος τοῦ ἀνδρός ἐρχόμεθα εἰς κεφαλαιώδη μόνον μνησθὲν τῶν ὑποσημασμένων του, διότι ἡ σχετικὴ τούτων ἐνάλυσις εὐρίσκειται ἐν τῷ ὑπομνήματί του.

τῇ 1928 ἐξέδωκε τὰς "Κριτικὰς Παρατηρήσεις καὶ Ἐκθεροθέσεις εἰς Ἀρχαίους ἑλληνας τραγικοὺς ποιητὰς" ἐν ἔτος μετὰ τὴν εἰς Αἰδὼν

κτορα αναγόρευσίν του. Ἐν τῇ διδακτορικῇ διατριβῇ του ἐξήτασε θέμα
ἡεοελληνικόν " αἱ πρῶται ὀπὸ Ἑλλήνων ἔρευναὶ τῶν διαλέκτων, τῆς κέας
Ἑλληνικῆς γλώσσης ". Τῆς διατριβῆς ταύτης ἀντίτυπον δέν ὀπέβαλε, δέν
δυνάμεθα λοιπόν νά ἴδωμεν τί ἀκριβῶς ἐν αὐτῇ λέγεται καὶ πῶς διαπρα-
γματεύεται τό θέμα, ἄν καὶ ὀμιλεῖ περί αὐτῆς ἐν σελ. 10 τοῦ ὀπομνήμα-
τός του. Ἡ κριτική βέβαια τοῦ Dölger, τὴν ὀποίαν ἀναγράφει, δέν δύ-
νεται νά θεωρηθῆ εὐμενῆς, ὡς νομίζω. Ἡ περί ἧς ἀνωτέρω ὀ λόγος κριτι-
κή μελέτη ἀποβλέπει εἰς σποραδικὰς προτάσεις διορθώσεων χωρίων, ἐν αἰς
ἐπιζητεῖται ἡ ἐρμηνεῖα δυσχερεστέρων πῶς χωρίων ἐκ τοῦ κειμένου τῶν
τριῶν τραγικῶν καὶ ἰδίῳ τοῦ Σοφοκλέους. Συντόμως ἐνταῦθα θά εἴπω πα-
ρατηρήσεις ρού τινας, ἐκλέγων τὰ τρία πρῶτα χωρία, τὰ ὀποτα ἐπιζητεῖ
νά διορθώση, διότι δέν εἶναι δυνατόν ὀλοι νά ἐλεγχθῶσι:

α) Τό πρῶτον εἶναι ἐκ τῆς Ἑλέκτρας τοῦ Σοφοκλέους στ. 1052-53.
Ἐπονηφίος ἀποδίδει τό κείμενον τοῦ λόγου τῆς Ἑλέκτρας ἀπό τοῦ στ.
1052 καὶ δὴ μετὰ τὴν λέξιν εἴσιθ(ι) μέχρι τοῦ "θηρᾶσθαι κενά"
εἰς τὴν χρυσόθεριν, ἡ ὀποία ἔπειτα ἐξακολουθεῖ "ἀλλ' εἰ σεαυτῆ...
ἐπη". Εἰς τούς στ. 1052-1054 προσέκρουσαν ἡδη οἱ κριτικοί, ἐξ ὧν ὀ
κέρσταδ θεωρεῖ αὐτούς νόθους, διότι δέν περιέχουσι λογικόν τι νόημα,
καὶ ἡ γραφή: "οὐ σοὶ μὴ μεθέγομαί ποτε", παρ' ὀλον τόν μέλλοντα, ἀντί
τοῦ συνηθεστάτου ἀορίστου ὑποτακτικῆς (περί ὧν ἐκτενῶς διέλαβεν ὀ
Ἑλμολεῦ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Μηδείας τοῦ Εὐριπίδου) ἐπὶ ἐντόνου ἀπα-
γορεύσεως (ὀ μέλλων ὀπως καὶ ἐν Οἰδ. Κολ. στ. 176), ἐγένετο δεκτῆ εἰς
τάς νεωτέρας ἐκδόσεις. Περὶ τούτου ἰδέ Παπαγεωργίου καὶ Κάτμπελ. Νο-
μίζω, ὀτι ὀρθῶς ἔχει τό παραδεδομένον κείμενον, ὀ δέ στίχ. "οὐδ' ἦν
σφόδρ' ἰμείρουσα τυγχάνης" ἐπιτείνει τό προηγηθέν "οὐ σοὶ μὴ μεθέγο-
μαί ποτε". Ἡ γνώμη τοῦ ὀπονηφίου, ὀτι καὶ τούς στίχους τούτους λέγει
ἡ χρυσόθερις δέν δύναται νά εἶναι ὀρθῆ κατ' ἐμέ διὰ τούς ἐξῆς λόγους:

1) Διότι εἰς τό εἴσιθ(ι) (τό ὀποῖον ῥόνον ἀποδίδει, ὡς ἐλέχθη, εἰς
τὴν Ἑλέκτραν) ἀκολουθεῖ τό μεθέγομαι, τό ὀποῖον δέν εἶναι δυνατόν

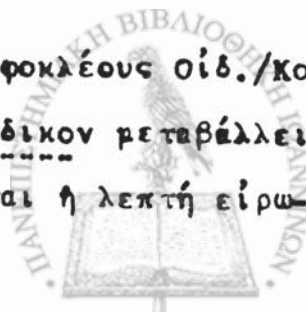

νά εἶπη ἡ χρυσόθερις.

2) Εἰς τὸ ἄλλ'εἴσιθι τῆς Ἑλέκτρας ἀπαντᾷ (1055) ἡ χρυσόθερις καὶ αὐτὴ μὲν ἄλλ'εἴ σεαυτῇ τυγχάνειε κλπ., ἄλλως ἡ χρυσόθερις ἔπρεπε νά συνδέσῃ μὲ τὸν δέ τὰ περαιτέρω λεγόμενα καὶ νά μὴ ἐπαναλάβῃ πάλιν τὸν ἄλλά. Εἰς τὸ πολλῆς ἀνοίας (1054) τῆς Ἑλέκτρας ἀπαντᾷ ἡ χρυσόθερις μὲ τὸ: εἴ... δοκοῦσα φρονεῖν. Τὴν στιχορρυθίαν ἀμφοτέρων δεξιῶς ὁ ποιητὴς ἀφίνει νά καταλήξῃ κατ'ἀρχάς μὲν εἰς δύο ὅτιχους (1050-51) καὶ εἶτα παρ'ἐκατέρῳ πάλιν εἰς τρεῖς (1052-54 καὶ 1055-57), ἕως τοῦ ἀναλάβῃ τὸν λόγον ὁ χορός. Ὁ ὑποψήφιος διατείνεται, ὅτι μετὰ τὸ εἴσιθι τῆς Ἑλέκτρας ἡ χρυσόθερις ἐξακολουθεῖ τὸν διακοπέντα λόγον. Πῶς ὅμως τότε εἰς τὸ οὔτε-οὔτε (τῶν στίχων 1050 καὶ 1051) θά ἦ δυνατό νά ἀκολουθήσῃ οὐ-οὐδέ (1052 καὶ 1053) ; Ὁ ὑποψήφιος ἔπρεπε νά προσέξῃ καὶ τὸ βίαιον τοῦ ὄφους τῆς Ἑλέκτρας (οὐ μεθέσομαι - σφόδρα λμείρουσα - πολλῆς ἀνοίας - θηρᾶσθαι κενά), τὸ ὁποῖον δέν ἀρμόζει εἰς τὸ στόμα τῆς χρυσοθέμιδος. Τὸ δέ κενά ὀρθῶς ἐρμηνεύεται ὑπὸ τοῦ Σχολιαστοῦ καὶ τῶν νεωτέρων ἐκωστῶν " μάταια καὶ ἀδύνατα". Ὁ ὑποψήφιος δεόν νά μελετήσῃ καὶ ὅσα περὶ τοῦ χωρίου λέγουσιν οἱ Παπαγεωργίου καὶ Καίβελ.

β) Τὸ δεύτερον χωρίον, τὸ ὁποῖον διορθοῖ ὁ ὑποψήφιος εἶναι τὸ τοῦ Προμηθέως τοῦ Αἰσχύλου 550, προσθέτει δέ μετὰ τὸ ἄλαόν τὴν λέξιν ἔχεται (ἀντὶ τοῦ φέρεται ἢ δέδεται τοῦ Μίνκβιτς καὶ Μεινεκίου). Ἀλλὰ σήμερον τὸ αἰσχύλειον κείμενον τοῦ στ. 550 ἔχει πλήρως τακτοποιηθῆ μετρικῶς (ἴδε ἔκδοσιν Μούραυ) ἐκ τοῦ στ. 550, ὥστε μετὰ τὸ "ἄλαόν" οὐδέν χάσμα θεωρεῖται ὡς ὑπάρχον, μόνον δέ εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου 551 χρειάζεται εἰς σπονδαῖος (γάρ/τοι κατὰ τὸν Μπέγκ, πο/λλαί προτείνει ὁ Βιλαμόβιτς), ἀνταποκρινόμενος εἰς τὸ ἔδοις τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ στίχου 550. Ὅλα τὰ ἄλλα περιττεύουν.

γ) Τὸ τρίτον κατὰ σειράν χωρίον εἶναι ἐκ τοῦ Σοφοκλέους οἰδ./κολ. 990, ἐνθα τὴν παραδεδομένην γραφὴν τό ἔνδικον - τοῦνδίκον μεταβάλλει εἰς τᾶδίκον. Ἀλλὰ διὰ τῆς γραφῆς ταύτης καταστρέφεται ἡ λεπτὴ εἴρω-

νεία, ἢ ὁποῖα ἄλλως τε ὑπάρχει ἤδη ἀπὸ τοῦ στίχου 991. Τὸ δὲ Ἰνδικον ὑποστηρίζεται καὶ ἀπὸ τοῦ δικαίου τοῦ στίχου 992, ὡς καὶ ἐγὼ ἀμέσως δι-
είδον καὶ παρετήρησα τοῦτο λεγόμενον καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Ράδερμάχερ.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα παραδείγματα ἐκ τῶν προτεινομένων δέκα ἐννέα διορ-
θώσεων ἀποδεικνύουν πόσον δύσκολον εἶναι καὶ εἰς ^{τῆν} φιλοτίμους ἀκόμη μάλα-
τητάς ἢ διόρθωσις τῶν κειμένων τῶν τραγικῶν. εραθέτις ἀφ' ὧν

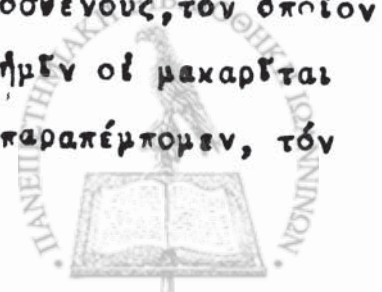
Περὶ τῶν δύο γραμματολογικῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Κολοκοτσᾶ δὲν δύναμαι
νὰ ἐκταθῶ ἐνταῦθα ἐπιφυσασόμενος ἐν ἀνάγκῃ νὰ εἰπῶ τινὰ κατὰ τὴν συνε-
δρίαν τῆς Σχολῆς. Τοῦτο μόνον σημειῶ ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὰς δύο του ταύ-
τας ἐργασίας ὁ κ. Κολοκοτσᾶς προβαίνει "ὀρθολογιστικῶς", νομίζει δέ, ὅτι
"τὸ ἰσχυρότερον ἐλατήριον τὸ παραγαγὼν τὰς ἀρχαιοτάτας ὑποθέσεις τῶν
πρώτων θεατρικῶν εἰδῶν εὐτραπέλων ἢ σοβαρῶν εἶναι ἡ ἀχαλίνωτος τάσις
πρὸς σαρκικὴν ἔκλυσιν, ἢ μὴ γινώσκουσα ἐν τῇ ἀκολάστῃ τοῦ ἐνστίκτου ὁρμῇ
οὐδένα φραγμὸν εἴτε ἠθικοπνευματικόν εἴτε φυλετικόν εἴτε κοινωνικόν".
Ὁ ὑποψήφιος θὰ ἠδύνατο πολλὰ νὰ μάθῃ σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ
ἐξ ἄλλων νεωτέρων βιβλίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ νεωτάτου καὶ ἐκτενεστάτου πε-
ρὶ τρυφιδίας ἀρθροῦ τοῦ

^{Κρητὰ Ζιέζλερ, RE Pauly-Wissowa-Kro}
(τόμ. 89 τῆς Β' σειράς στηλ. 1908 ἐξ.). Γενικῶς δύναται νὰ παρατη-
ρηθῇ, ὅτι ὁ κ. Κολοκοτσᾶς δὲν ἔχει παρακολουθήσει τὴν μεγάλην σημερινὴν
ἐρευναν περὶ τῶν θεμάτων τούτων.

2) Ὁ ἕτερος τῶν ὑποβαλόντων ὑποψηφιότητα εἶναι ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ
'Αρχαιολογικοῦ Φροντιστηρίου καὶ ἡμέτερος-μαθητὴς Στυλιανός Κορρές.

Τὰ κατὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐκθέτει ἐν τῷ ὑπομνήματι του ὅπου ἀνα-
γράφει καὶ σύντομον περίληψιν τῶν τριῶν μικρῶν διατριβῶν, τὰς ὁποίας ὑ-
ποβάλλει, διότι ἡ ἐπί διδακτορίᾳ δὲν δύναται νὰ ληφθῇ καὶ πάλιν ὑπ' ὄψιν
καὶ νὰ κριθῇ.

Οἱ "Ἐπιτάφιοι Δόγαι, Α' ὁ Δημοσθένους δοκῶν" εἶναι πραγματεία ἐξ
ἑξ σελίδων. Ἐὰν αὐτῇ ἐξετάξῃ τὸν Ἐπιτάφιον τοῦ Δημοσθένους, τὸν ὁποῖον
ἄλλοτε ἐξήτασαν διεξοδικῶς καὶ ἐπιστημονικώτατα παρ' ἡμῶν οἱ μακαρίζται
'Ιω. Συκουτρῆς καὶ Στέφ. Βραχίλης, εἰς ὧν τὰς ἐργασίας παραπέμπομεν, τὸν

βουλόμενον νά γνωρίση τά κατά τό ζήτημα τοῦτο. Οἱ τρεῖς ἢ ἔστω τέσσαρες Ἐπιτάφιοι Γοργίου (ἐν ἀποσπάσματι), Δυσίου, Δημοσθένους καί Ὑπερείδου ἔχουν ἤδη πολλάκις συνεξετασθῆ καί παραβληθῆ πρός τόν τοῦ Περικλέους, ὅτε, ὅσα λέγει ὁ ὑποψήφιος διά τήν ὁμοιότητα καί ἐξάρτησιν τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Δημοσθένους ἐκ τοῦ τοῦ Περικλέους, παραθέτων ἀμφοτέρων κείμενα, εἶναι πράγματα γνωστά παλαιόθεν. Ὅσα λέγει ὁ ὑποψήφιος, περί τῆς μὴ μνείας τοῦ Ἐπιταφίου τοῦ Δημοσθένους, ὅπως ἔχομεν ἡμεῖς αὐτόν σήμερον ὑπὸ τοῦ θέωνος, διά νά συμπεράνη τό νόθον αὐτοῦ, δέν δύναται νά θεωρηθῶσιν ὡς βάσιμον τεκμήριον, οὐδέ δύναται νά θεωρηθῆ ὡς νέον τι ἄξιον προσοχῆς. Ἀκόμη τό ζήτημα τοῦτο παραμένει ἄλυτον. Ὁ κρίνων τόν Ἐπιτάφιον τοῦ Δημοσθένους πρέπει νά μεταθέσῃ ἑαυτόν εἰς τήν ψυχολογικήν κατάστασιν τοῦ ῥήτορος, βλέποντος τότε τήν ἀποτυχίαν τῆς ὅλης ζωῆς αὐτοῦ καί τήν συντριβήν τῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρός τάς ἐννοίας καί διαιρέσεις τῶν Ἐπιταφίων, πάντες οὗτοι ἔχουν τό αὐτό θέμα, τόν ἔπαινον τῶν ἀποθανόντων, ἡ δέ ἐν τῇ λόγῳ διάρθρωσις τοῦ ἐπαίνου τούτου εἶναι σχεδόν σταθερόν τι σχῆμα εἰς ὅλους τοὺς Ἐπιταφίους. Ὁ ὑποψήφιος ἔπρεπε νά γνωρίσῃ διά τό θέμα τοῦτο καί τό βιβλίον τοῦ Leo Weber, *Solon und die Schöpfung der attischen Grabrede*, 1935. Οἱ σφζόμενοι Ἐπιτάφιοι ἐκδίδονται πολλάκις ὁμοῦ καί συνεξετάζονται. Παραπέμπω προχείρως παραδ. χάριν εἰς τήν ἰταλικήν, ἔκδοσίν των ὑπὸ E. Longi, *Orazioni funebri con commento e uno studio introduttivo*, Livorno, 1923.

Τά Λουκιάνεια εἶναι πραγματεία ἐξ ὀκτώ σελίδων, κριτικῶν καί παραβλητικῶν σημειώσεων. Τά περί Συμποσ. 18 "περιφέρουσι-παραφέρουσι" καί 22 "ἐπὶ σοῦ δέ μόνου - ἐπὶ σοί δέ μόνου" ἔχουσιν ὀρθῶς. Καί ὁ Κορρές δέν ἔρεινεν ἀρέτοχος τῆς ἐνοσηψίας παρ' ἡμῖν νόσου τῆς παραβολῆς καί δῆθεν δουλικῆς ἐξαρτήσεως ἐνός συγγράμματος ἐξ ἄλλου. Οὕτω νομίζει, ὅτι ὁ τίμων τοῦ Λουκιανοῦ ἐγράφη κατ' ἀπομίμησιν τοῦ Πλούτου τοῦ Ἀριστοφάνους (ἦν καί ὁμολογητέον ὅτι χωρία τινά συμπίπτουσιν εἰς ἀμφοτέρωτα ταῦτα).

Καί εἰς ἄλλην μικράν πραγματείαν του ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ Βύριπίδης διά τῶν Φοινισσῶν του ἐπέδρασεν ἐπὶ τόν Κρίτωνα τοῦ Πλάτωνος καί συνάγει

τοῦτο ἐν ἄλλοις καί ἐκ φράσεων γενομένων παροιμιῶν, ὅπως τό Εὐριπίδειον ἐκεῖνο "ἡ γλῶσσα ὀρώμοκε, ἡ δὲ φρήν ἀνώμοτος". Ἐπίσης ἀνευρίσκει παραδόξως ὁμοιότητα εἰς τό χωρίον Πλάτ. Κρίτ. 48 α "ἀλλά βουλευού-πεπραῖχθαι πρός Εὐριπ. Φοινισ. 978 ἐξ. "φεῦγ" κατθανῆ" παραβλέπων τά κύρια σημεῖα τῶν λόγων τοῦ Κρίτωνος (βουλευού-μία βουλή-ἐπιούσης νυκτός), τῶν ὁποίων οὐδέ σκιά ὑπάρχει εἰς τὰς εὐριπιθεῖους λέξεις. Καλόν εἶναι νέοι, καί μάλιστα νέοι παρέχοντες ἐλπίδας ἐπιστημονικῆς ἐξελίξεως, ὡς ὁ ὑποψήφιος, νά ἀναλαβάνωσι θέματα, ἅτινα παρέχουσιν ἔδαφος πρόσφορον πρός ἀληθινόν ἐπιστημονικόν ἀμητόν, ὅστις καί τήν ἐπιστήμην καί αὐτούς θά ὤψελῃσῃ.

Ἰπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν καί ἔποψιν ὕψους ἔχει τις νά παρατηρήσῃ πολλὰ καί σοβαρά εἰς ἀμφοτέρους τούτους τοὺς ὑποψηφίους, περί ὧν θά ἡδύνατο νά γίνῃ λόγος ἐν ἀνάγκῃ κατὰ τήν προφορικὴν συζήτησιν καί νά ὑποδειχθῶσι ταῦτα..

Διὰ πάντα ταῦτα, ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἡμεῖς ἐκ τῶν ὑποψηφίων μόνον τόν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Θεσσαλονίκης διδάσκοντα καθηγητὴν κ. Κωνστ. Βουρβέρην κρίνομεν ἱκανόν νά ἀναλάβῃ τήν ἰσοτιμον ταύτην ἔδραν, τοῦτο δὲ ὁμολογοῦμεν μεθ' ὄλης τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκ-συνειδησίας, τήν ὁποίαν ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τό πρός τήν ἡμετέραν Σχολήν καί τό Πανεπιστήμιον καθῆκον ἡμῶν.

Οἱ Εἰσηγηταί

Ἰω. Καλιτσουνάκης

Ἰω. Σταματάκος

5.24

Ἐν Ἀθήναις τῷ 8ῷ Ἀπριλίου 1948

Πρὸς

τοὺς κ.κ. Καθηγητὰς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ κλῖνοιοῦμεν συνημμένως τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἐρρ. Σκόσσα ὑποβληθεῖσαν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἔργων τοῦ ὑποψηφίου διὰ τὴν Β' τακτικὴν ἔδραν τῆς Λατινικῆς-Φιλολογίας.

μετὰ συναδελφικῶν χαιρετισμῶν
Ὁ Κοσμητὴρ.

Α. ΟΡΑΛΛΑΔΟΥΣ.

περὶ τοῦ ὑποσηφίου εἰς τὴν β' τοκτικὴν ἔδραν τῆς λατινικῆς φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰασηνῶν.

Ἡ περὶ τοῦ ὑποσηφίου κ. Α. Λουτρίδου γνώμη τῆς ἐπιτροπῆς εἶναι ἤδη γνωστὴ εἰς τὴν σχολὴν ἐξ οὗ χρόνου κέρυσι ὑπερλήθη σχετικῆ ἐκθεσίς ὑπογεγραμμένη κατὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰω. Καλιτσούνδη καὶ ἐμοῦ, τοῦ τρίτου καθηγητοῦ μαθηρῶν Μεταποθέλου λόγῳ ἰσοθεσίας του τότε μὴ λαβόντος μέρος. Ἡ ἀποδοκίμασις ὅμως τῆς πληρώσεως δὲν ἐλήξεν ἵνα εἴη, ὡς γνωστὸν, νέοι νέοι σχετικοὶ πρὸς τὴν πληρώσεως τῶν ἐδρῶν ἵσχυρον καὶ ἐν τῇ μεταξὺ ἐπανεληφθησὶν ἐξ ἱριῆς οἱ διαδοκίμασι καὶ συνεκλήρωθησιν καὶ ἔργα ὑποσηφίων, ὧν τινὰ ἡμετεσθι εἶχον ἀποβληθῆ.

Ἡ παραλλαγή δὲ πρὸς εὐτὴν μεταβόλλετο καὶ ἡ σύνθεσις τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, πρῶτον μὲν ἔνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Μεταποθέλου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐνεκα τῆς παρατήρησεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Καλιτσούνδη. Οὕτω δὲ τελικῶς ἡ ἐπιτροπὴ κατηρτίθη ἐκ τῶν καθηγητῶν κ.κ. Ἀντωνίου Χατζῆ, Ἰωάν. Σταματάκου καὶ ἐμοῦ ὡς εἰδόμεθα.

Ἐπὶ ὅμως εἰσόδῳ εἰς τὸ τοῦ ὑποσηφίου, ἔς μοι ἐπιτραπῆ νὰ εἶπω ὀλίγα καὶ ῥηθῆ εἰς τὴν σχολὴν, ὅτι δὲν ὑπερλήθη δευτέρῃ ἐκθεσίς ἕως σήμερον καὶ ἰσὸς πταεῖ, ἂν εἴη πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν εὐθύναι, μολονότι ὁ τελευταῖος νόμος δὲν ἀποτετῆ ὡς ἀνομητὴν τὴν ἐκθεσί, ἀλλὰ τὴν κρίσιν κατὰ τὸ στέγιον τῆς ἀποδοκίμασις. Ἄλλως τε ἰσχυροὶ μάρτυρες πρὸ ὀλίγου ἐκθέσεων καὶ ὑπεκρίθησιν τοῦ ὅτι κατὰ τὴν ὑπερλίαν ἐκθέσεως ἢ μᾶλλον ἐκθέσεων καὶ ὑπεκρίθησιν ἀποδοκίμασις ἢ σχολὴ ἐπὶ πολλὰς συνεδριάσεις μικρὰς διάρκειας ἠσχολήθη ἐκ νέου συζητοῦσα περὶ τῆς ἐκθεσῆς ἢ μὴ τοῦ ὑποσηφίου καγγίνα.

Ἡ τελικὴν ἐπιτροπὴν ἐπέλεξα ἐπανεληφμένως πρὸς συνεργασίαν καὶ ἐν τῇ ἰσῳ μου καὶ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐπὶ ὥρας λεκτομερέστατα ὡς εἰρηγητῆς νέλυσαι καὶ ἀργεσίαι τοῦ ὑποσηφίου ἀναφέρων γραμμὴν πρὸς γραμμὴν τὸ ἀσύνωστα σφάλματα καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ῥηθῆν κριτικῶν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐπισημντικὰ ὀλισημῆτα καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν λατινομάθειαν τοῦ συγγραφέως. Πρὸς δὲ οὐδέτερος τῶν κ.κ. συνεδρίων ἀντετικῆ εἰς ὅσα ἐγὼ παρετήρησα ῥηθῆν ἔτοιμος νὰ ἐτοιμάσω γραμμὴν τὴν ἐκθεσί πρὸς ὑπογραφήν, ἀλλὰ ὁ καθηγητῆς κ. Χατζῆς ὅμως ἀπροσδοκῆτως καὶ πρὸς μεγάλην κατόληξιν μου ἐρῆαι ὅτι (ὡς μελετήσῃ) καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τῆς κριτικῆς διαμαρτυρίας μου. Ἐπευσεύσῃ ὅμως νὰ μὴ ληναντήσῃ εὐθὺς ἀμέσως ὁ κ. καθηγητῆς προουπεθῆν νὰ ἐκμεταλλῆσῃ τὴν ἀπίστωτι μου στέγιον του. ἂν ἐκείνη τὴν ἔπειτασθι εἰσθι κριτικώτερον.

ἑκθέσεις

περὶ τοῦ ὑποσηφίου εἰς τὴν Β' τοκτικὴν ἔδραν τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἡ περὶ τοῦ ὑποσηφίου κ. Α. Λουβιλιού γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἤδη γνωστὴ εἰς τὴν ἐλ. σχολὴν ἐξ οὗ χρόνου κέρυσι ὑπερλήθη σχετικῆς ἐκθεσεὶς ὑπογεγραμμένη παρὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἰω. Καλιτσουνίδου καὶ ἐμοῦ, τοῦ τρίτου καθηγητοῦ μικροῦ ἐξοκεθλοῦ λόγῳ ἰσοδυναμίας του τότε μὴ λαβόντος μέρος. Ἡ διεδικασία δὲ τῆς πληρώσεως δὲν ἐληξεν ἔτι, ὡς γνωστόν, νέοι νόμοι σχετικοὶ πρὸς τὴν πληρώσεως τῶν ἐδρῶν ἔχουσιν καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκπεληρώθησαν ἐξ ἴρισθαι οἱ διεδικασταὶ καὶ συνεκλήρωθησαν καὶ ἔργα ὑποσηφίων, ὧν τινὲς ἤμεινον εἶτιον ἐπελήθη.

ἐν παραλλήλῳ δὲ πρὸς αὐτὰ μετεβέλλετο καὶ ἡ σύνθεσις τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, πρῶτον μὲν ἐνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Παιδοκόβλου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐνεκα τῆς παρατήσεως τοῦ καθηγητοῦ κ. Καλιτσουνίδου. Οὕτω δὲ τελικῶς ἡ ἐπιτροπὴ κατηντήθη ἐκ τῶν καθηγητῶν κ.κ. Ἀντωνίου Χατζῆ, Ἰωάν. Σταματάκου καὶ ἐμοῦ ὡς εἶοικε.

Πρὶν ὅμως εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, εἶς μὲν ἐπιτροπῆν νῦν εἶπω ὀλίγα καὶ ἐξηγήσω εἰς τὴν ἐλ. σχολὴν, διὰ τὴν ὑπερλήθη δευτέρω ἐκθεσεὶς ἕως σήμερον καὶ τοῦτος πτελεῖ, ἂν δὲ πρότερον νῦν ἐξηγήσωμεν εὐθέως, μοι οὐκ ἐπιτρέπεται ὁ τελευταῖος νόμος δὲν ἐπιτελεῖ ὡς ἀνομιάν τὴν ἐκθεσιν, ἀλλὰ τὴν κρίσιν καὶ τὸ στέγιον τῆς ἐπιτροπῆς. Ἄλλως τε ἐγενόμεθα μάρτυρες πρὸς ὀλίγου ἐκθέσεων καὶ ἰσχυρῶν τῶν δὲ παρὰ τὴν ὑπερλήθη ἐκθεσεὶς ἢ μᾶλλον ἐκθέσεων καὶ ἀντεκθέσεων ὀλίγων ἢ ἐλ. σχολῆς ἐπὶ πολλὰς συνεδριάσεις μικρὰς διάρκειας ἠεὶ ἐκλήθη ἐν ᾧ οὐκ ἐκζητήθη περὶ τῆς ἐκπεληρώσεως ἢ μὴ τοῦ ὑποσηφίου καγγίνα.

τὴν τελικὴν ἐπιτροπὴν ἐπέλεξα ἐκπειραμένως πρὸς συνίργασιν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἐπὶ ὧρας λεπτομερέστερα ὡς ἐβουλήθη ἐπέλεξα καὶ ἀργασίας τοῦ ὑποσηφίου ἀναφέρων γραμμὴν πρὸς γραμμὴν τὴν ἀσφύγιστα σφάλαστα καὶ ὅσον ἄφορῶ τὴν ἀπὸ πρῶτον καὶ ὅσον ἄφορῶ τὰ ἐρημηστικὰ ἄλλοθῆματα καὶ ὅσον ἄφορῶ τὴν λατινομάθειαν τοῦ συγγραφέως.

Ἐπειδὴ δὲ οὐδέτερος τῶν κ.κ. συνυφάντων ἐντετέλει εἰς ὅσα ἐγὼ παρατήρησα ἤμην ἔτοιμος νῦν ἐτοιμάσω γραμμὴν τὴν ἐκθεσιν πρὸς ὑπογραφήν, ἀλλὰ ὁ καθηγητῆς κ. Χατζῆς ὅμως ἐπροσδοκῆτικῶς καὶ πρὸς μεγάλην κατόπληξιν μου εἶπεν ὅτι (ὡς ἐλέγετο) καὶ ἀνεχώρησεν ὑπὸ τὰς σιμῆς ἐλαμπερτύμβας μου. Ἐπεκεῖθεν ὅμως νῦν μὴ συναντήσῃ εὐθεὶς ἐμέως ἢ κ. καθηγητῆς προσκαθῆναι νῦν ἐκπεληρώσῃ τὴν ἐπέμνησιν μου στέγιον του. ἐν ἐπινομῶν δὲ ἐκπεληρώσῃ ἐὸς ἐπιμετέστερον.

ύποθε είναι οί λόγοι οι ούς έν έχει ύπερλήθη οί ένδεσσις, ήν ένυμένουσιν
τομας τίνες ός νομίμως, ύπερλήτητον, έν φ, ός έδηλώθη, και προηγούμενος, έν
έπιβάλλεται έν τοσ ύδιν.

Πράξει νά ύμολογήσω σήμερον ότι ή ένδεσσις μου, έν ύπερβάλλεται έν οίς ένδεσσι
κατά την τυνάθειαν μου, έχουσι μελετηθη τά ύπό κρίσειν έργα, όδ ήτο πολύ με-
γαλύτερα αύτην είς όνηον και έν όδ άνεγνωσκето καύ μετά της προσηκούσης
κτοσοχής και ύπερβασης ύφ' άλλων τών μαλιν της εκπαλής, καυ' όσας τά αύτά μάλη
όδ ένδεσσουν αύτην παρ' έμου άνεγνωσκοντες έν κρός έν τό παρατηρούμενο.

έν έχουσι όλοκλειον λογικόν οί κοκτούμενοι ότι ή ένδεσσις είναι έκκλινη, ήτις όδ
καταμυούνηται ύποθε επί την φήρον των, έκτ' ε έν οι' αύτης έκτείνωσκето άλλος
σοκός, και έπαιμένως φρόνησον είναι νά έχουσι την ύπεμονήν νά ένδεσσουν και
όφου ένδεσσουν νά κρινουν τιμώς και εύθυνειόθως έκπαλέκοντες είς τό ύρι-
μον ή μή τ' ύποσηφίου.

Κά την εκερίσησιν αύτην όδ μου έκπαλέκοντε νά είσέλθω εύρη είς σόνταμον κρι-
σειν περί τοσ ύποσηφίου δ. αυτίς όδου.

Αλλ και εύριν όδ έκπαλέκω είς ένένο κέρω μέν παρέρουσιν άνωτρέχων όλί-
γον τι κολιούτερον καυ' ύπερβαίειν συνυόλων τινού, όδ ότι ό μόνος ύποσηφιος
είσελάτ ός μή ύφέλα, ότι καταδείκνεται σχεδ' έν ύπ' έμου, ένφ είσε τάς άντερ-
ρήσεως μου είναι ή κήτω και αύτου τοσ μετρίω ανευμητική παραγωγή του, ός
γενήσεται όηλον κατ' την ήμέραν της δικαιολογίας της φήρου όλων ήμιν, ήν
παραγωγήν του έκτείνωσκοντες αύτό τοσ τοσ ήός του κρός τ' έν υλοόσηλόν του.

Αφ' ύβλ. έκπαλέκωσιν (είσελάτοιςι λόγισιν) νά μέ όδληρ, οίς κολιούτε-
κωτίτων προσωνήσεων ένεγνωσκόμενων και των προσφερομένων είς έμέ άντιτί-
πων, έν τή κρήσει τόσον παρέρουσιν, ώστε ότε κατ' την σόνταριν μετς ένδεσσης
τ' έν ύπερβαίειν του νά κρητήσιν την γνώμην τοσ είσελικού κρητητού, (όλίς κη-
ποιός) κατ' τ' έν έκπαλέκωσιν της εκπαλής γενικώς, περί τοσ ένυντιού, ότε
κατ' της εκπαλέκωσιν τόσον μεγλύτου σφάλατος, τολμώ νά είπω, κρός έκπαλέκω-
σιν είς την ή' τωτικήν έόρον της λατινικής εκπαλόγίας, νά έκπαλέκωσιν. ^{4/6}
είσελάτ, νά έκπαλέκωσιν την εκπαλήτην προστίτων του κατ' όηλώση έκπαλέκωσιν τοσ
κρητήσιν σκοπός της τωσότητας τ' άλλης του κρός έκπαλέκωσιν ύπο τοσ ύλόκλιον
κά τ' ύπο τοσ ύλοόσημ τοσ. όδ ήμιν έκτείνωσκοντες έν κρητήσιν νά γνωρίσω-
είς την εκπαλήν ότι ό ύποσηφιος μέλας τωσότητας κατ' τοσ κρητήσιν σόνταριν
έκπαλέκωσιν νά τ' έν εκπαλέκωσιν. Αλλ έκπαλέκωσιν τό γνωστέν έκπαλέκωσιν ((ούκείτι κρητήσιν))
είσελάτ ένυντιόσιν όδ έκπαλέκωσιν τόσον τ' έν έκπαλέκωσιν, μέλας τινός όρλου βεβαί-
ως, κρητήσιν έν έκπαλέκωσιν και έκπαλέκωσιν έκπαλέκωσιν και, όφου κρητήσιν τ' έν
ύποσηφιος της εκπαλής, έκπαλέκωσιν και έκπαλέκωσιν, γενόμενα κρός αύτόσ κη-
κρητήσιν και έκπαλέκωσιν, κατ' τ' έν έκπαλέκωσιν ύπ' αύτου έκπαλέκωσιν ότι όδ

ελευθερία την ψυχήν διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ εἰσὶν ἐπιθυμῶν του τὴν ὁμοίαν εἰς
τὸ τέλος παρῶν, ἵνα καὶ μόνον τὸν ἑαυτῶν οὐτε καταδικάζουσιν οὐτε ἀφίστανται
ἀλλὰ ἀνησυχῶν, ὅταν εἴπωσιν ὅτι ἀδύνατος ἡ ἐχολή, τελευταίως ἀνδρῶν,
καὶ ἐνός ἢ δύο, ὅταν ἐνευνοῦμαι καλῶς, τὸν κινεῖται ὡς μὴ ἰκανὸν νὰ γί-
νη ὑψηλῆς τῆς λατινικῆς γλώσσας. Ἐκτοτε ὁ ὑποσημειωθεὶς ἀνδρῶν ὅτι κατα-
δικάζεται ὑπ' ἑμοῦ & τὴν ἐν ἑμῶν (καλῶς καλῶν) νὰ τὸν ἐνδοξάζω
εἰς τῆς ἐπιμονῆς μου καὶ ἐπιβολῆς μου ὑψηλῆς τῆς λατινικῆς γλώσσας, ἐν
ᾧ ἀνείχαν ἀπόμνησιν ἀνείχαν ἐχολῶν, καὶ ἐκείνης, καθ' ἣν ἐναλαμβάν-
ειν ἐπὶ τὴν ἐπιμονῆς νὰ ἐπιβῶ καὶ τὸσοι ἄλλοι ἐροντιστοί, τοὺς ὑποσημειωθεὶς
φοιτητῆς εἰς τὰς τμηματικὰς πτυχικὰς γραπτὰς ἐξετάσεις.

ἀνακοῦμαι πολλὰ ἐπὶ τῆς μὴ ἐν μέρους τῆς ἐχολῆς ἐναγνωρίσεως τῆς ἰκανο-
τητῆς του ὡς ὑψηλῆς τῶν λατινικῶν ἔχουσι πολλὰ τὰ κῆρυξ του ὡς (ἐροντι-
στῆς τῆς λατινικῆς) ἀλλὰ ἐφορμῆ εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ἀουτίσθης, ὅν παρ' ὅλα
ταῦτα πολλὰς κατὰ τὴν νὰ ἐγκαταλείψω τὸ ἐδῶ, καὶ ὑποσχέσθην μάλιστα
βοήθειαν πρὸς ἀποστολὴν του ἑαυτῶν τῆς ἑλλάδος καὶ εἰσὶν ἐκείνῳ, ἀλλὰ οὐδέ-
ποτε ἠθέλησεν νὰ ἀκούσῃ περὶ τῆς περαιτέρω ἐπισημοποιήσεως του,
ἐναλαμβάνω (ἀλλὰ περὶ τῆς) τὴν οἶον πολεμῶν ἐκείνης τρέψων καὶ
ὑπὲρ πολεμῶν συναδέλφων μου ἐνεπαρρησιάζομαι ὁ εἰς (κοινῶς τῆς ἑλλάδος)
μεταγρῶν (τὰ κῆρυξ τῆς ἑλλάδος). ἀλλὰ ὅτι μὲν ἐπιτρέψετε, ἐδῶ νὰ
μὴ ἐκείνῳ περὶ τὸν πολὺν καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλοι
οὐδὲν εἰδὼν εἴπωσιν ἀνώπιον τῆς ἐχολῆς πρὸ τῆς ἐφορμῆς του τὸν κ.
καγγίλων. ἀλλὰ ὡς ἐκείνῳ ὅταν ἐξέρη.

ὅν ὑποσημειωθεὶς φοιτητῆς ἦν ὅταν ἀληθῶς εἶναι ὅτι ἀνέλαβον ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν
μου καὶ ἐβοήθησεν καὶ ἐνεπαρρησιάζομαι εἰς τὰς σπουδὰς του. Ἄμα δὲ ἐτελεσ-
σεν αὐτὸς καὶ ἀνέλαβον ὡς βοηθὸν μου ἐν τῇ ἐξέτασιν τῆς λατινικῆς φιλολο-
γίας ἐπὶ οὐρανὸν ἔστην. Ἄν οὐδὲν ἐπέετα ὡς βοηθὸν τοῦ ἐπιτροπῆ, καὶ
καὶ ἐν τῇ ἐνδοξῇ ἐμοῦ ἐπιτροπῆ τούτου μὴ ἀνησυχῶν πρὸς τὴν ἑαυτῶν τοῦ
κόμου νὰ ἐπιβῶ εἰς τὴν μετέθεσιν του ὡς ἀλλαγῆς θέσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ
τοῦ πατρῆ, οὐδὲν ἐπιβῶ, ὡς γνωστὸν, ἄνευ βοηθοῦ μέχρι πρὸς τινός.

ὁ ἀουτίσθης ἀνείχαν ἔκτοτε ὡς βοηθὸς ἐπιτροπῆ, ἀνείχαν τοῦ ἐπι-
τροπῆ καὶ ἄλλοι. ἀλλὰ τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν καλλιοτέρην
ὑπηρεσίαν του ἀνείχαν ἐπὶ ἔτη ἐντιστροφῆς πρὸς τὰ ἐπιτροπῆ μυστήματα τὰ
ἐπιτροπῆ ἀνείχαν πρὸς τὴν φοιτητῶν τῆς ἐχολῆς μετ. τὸ τοιοῦτον μὴ
ἠδύναται νὰ ἀνείχαν πρὸς ὑπηρεσίαν του ἐπὶ τῶν καθ' αὐτῶν καθηκόντων τοῦ
ὡς βοηθοῦ μου, καθ' ὅλας τὰς πατρικὰς ὑποδείξεις μου ὅτι ὅτι ἐπείκει νὰ
ἐπείκει ἀλλοῦ ἐπιτροπῆ μυστήματα ὡς ὁ ἠθικὸς κῆρυξ ἀπῆλθε ἐπὶ τὴν φοι-
τητῶν τῆς ἐχολῆς μετ. κατὰ τὴν οὐτε ἐνεπαρρησιάζομαι ^{πρὸς} καὶ εἰς
τὸ περὶ τὴν ἀνείχαν ἡσυχῆ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ ἀουτίσθης ἐπιτροπῆς ἄν
ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ἐπείκει ἀπῆλθε κατὰ τὴν ἀνείχαν ἡσυχῆ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ ἀουτίσθης

νόμοι είναι πολλοί και ανώτεροι και ήλιώτεροι των εν ελάτ νόμων.

Υπό τις έννοιας συνθήκας σταθώ συνήθως προς άποσταλόν μου σήμερα (21
μαρτίου 1947) έγγραφο του κ. Κοσμήτορος νέ συμφοροθ προς τ'ν περιλήθη-
σιν της σχολής και νέ άποσταλόν τó ταχύτερον ελε τήν Γραμματείαν σου
και σύντομον τινά σχετικήν έκθεσιν εν ή οά έκθέσω τήν γνώμην μου περί των
ύποψηλων διά τήν έρσην της λατινικής γλωσσας (καθόσον ουδέν μέχρι
τοσδε γραπτ'ν στοιχετον ή σχολή κατέχει), άφού όμως προηγουμένως παρατη-
ρήσω ότι τó υπό της σχολής προβαλλόμενον τελευταίον τουτο δέν έληθεύει
καθ'όλοκληράν ως φάνεται, έξ δαυν άνωτέρω έλέχθησαν εν σχέσει προς τήν
έκθ της 4 Ιουνίου 1947 ύποβληθεσαν υπ'έμου σχετικήν έκθεσιν περιέχου-
σαντήν κρίσιν περί του μ'νου ύποψηλου . Αυτίς δαυν ύπογεγραμμένην παρά
του καθηγητού κ. Χαλιτσουνάκη και έμου κοινοποιηθεσαν τη σχολή υπό του
Κοσμήτορος τήν 14ην του αυτού μηνός. Έν πάση περιπτώσει άφού ώμίλησα
περί του ήθους του ύποψηλου οί είπα γενικώς όλίγες μόνον λέξεις και πε-
ρί του έπιστημινικού ποιοσ αυτού έπιφυλασσόμενος διά μακρών νέ αναλύσω
τό όλον έργο του έμα τη ένάρξει της έκλογής καθηγητού.

1 Versio plurimae dictorum Catonis 1942 Dogmatibus criticis.

τοσν υπόδειγμα ύποψηλής έντιγρωσίως και ουδέν άλλο. Ιδίως αυτόσ διορθώ-
σεις (!!), έν διορθώσεις πρέπει νέ όνομασθώσιν, είναι, ώς ή συνήθημεν νέ
έκκρισώμεθα, οί έξής.

ελα. θ στ. 4 κατ. σταθτό τίσοι τις ποστω κομ (? ή σταύτο τί σοι τίς...σταύτο
τί σοι τίς... , σταύτο τί σοι τίς).

ελα. 10 στ. κατ. μήποτε ούκ άρέσης τινί. / 5 Ne Ci De 40

ελα. 1 στ. κατ. αυτόν ποιηστω κομ (αυτώ [ου νί ... αυτόν ού.....)
ουτόν σοί.)

ελα. 1 στ. κατ. τίνι ποστω κομ (τίννε... τίννου... τίννε... τίννου)

περί της τελευταίας προσθήκας των λατινιστί προηγουμένων οά επενέλθωμεν
κατά τήν ήμέραν της σηφοφίας.

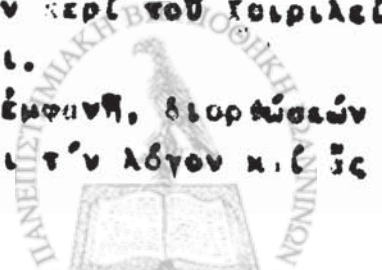
*2 Emendationes in ca. quae a Mario Plotio Sacerdote inchoatae
Scholaris fundatur (MCM. XLV)*

έν οελα εν οίς τó πλαστότον του χήσου μεταλαμβάνουσιν οί ύποσημιώσεις,
επιρητοι ούσαι και ουδέν νέον προσφέρουσαι άντασθώ με και περί έυσελμέ-
νων ήγωνίζονται ή περί πραγμάτων υπ'ούσανθε άμφισπηθεόντων.

έν νέον τó όποτον έπιχειρεί νέ προσφέρω ώς οηθερ υπ'αυτόσ εύρεθόν ο ούτρε
όμολογεί ότι άλλος τις λατινος γραμματικώς έκτασε τó είδε είπει.

οίτοσ ή παροι έμα των νεότερον μετρικων ποιηται λόγον περί του ποιηταί-
ου μέτρον έκτ'ε του Schwab, ο έπισημικός δέν άνταρεί.

έσον έπειτ τó άνεγκλίτον ή μή των τριών, κατά τρόπον έμφωνή, διορθώσεών
τι άλλοι άρκετεότερον έμου περί τ'ν μετρικην ής λάβωαι τ'ν λόγον και ής

δηλώσειν ἔν τριούττω μέτρῳ ὅτι ἑαυτοὶ καὶ παρ' ἑμὲ καὶ ἐκαθένας
ἐν ὑπέξει καὶ ἐπισημώσεων.

* νάλουιν λεπτιμεροτέρῳ θί κἀμιν ὅταν ἐπισημῶ ἡ ὤρ.

3 *Αἰματωμένης τοῦ βίου τῆς Ἰουλιανῆς (ΑἰΜ & Λ)*

ἐκ σελ. 2, ἐν εἰς τὸ εὐαγγέλιον σχεδὸν τοῦ χώρου καταλαμβάνουσιν αἱ ὑποσημειώσεις.

υποσημῶσι καὶ ὑποσημειώσεις καὶ ἐξῆς χρησιμοποιήσονται γόρῳ ὑπερθετικῶν, πρὸς ἐπισημῶσιν μόνον ἀνεκάλυψιν καὶ ἀλλῶν, αἱ ὅποσαι ἔχουσι τίτλον ὑπὲρ τὸ ἴδιον γενικόν, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη ἀναμνηστική.

Ἦσει καὶ ἐν προσκοπῇ καὶ γράφῃ ἡ καὶ ἐξαγγελία ἡ καὶ ἀποκάλυψις ὁ ὑποσημῶσις κίττι καταγωγῆς ὡς θέλει δεῖξαι ἐν κειμένῳ ὅτι ἀπὸ ἐπισημῶσιν γραμματολογικῆς εὔτε ἀπὸ ὑπόθεσε ἀρμηνευτικῆς εὔταθετ' εἶ. Ἐπισημῶσις ὅτι τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἴσχυρον ἔργαζται μὲ τὰς συγχύσεις εἰς τὸ ἀρμηνευτικὸ μέρος.

περὶ τῆς ὑποσημῶσιν τῶν λατινικῶν τοῦ ὑποσημῶσις ὁ ὁμιλῶν ἐκείνης, ἐν κειμένῳ ἀνεκάλυψιν τὰς λατινικῶν γεγραμμένας ἐργασίας του.

καὶ ἐπισημῶσις πρὸς τὴν κοινὴν ἐν τῇ ἰουλιανῇ τοῦ περγιλίου (ἡ τεχνικὴ ἐπισημῶσις καὶ τὸ πρότυπον αὐτῶν) (1947) ἐκ σελ. 24, ἐν εἰς τὸ ὅλον σχεδὸν ἴσχυρον καὶ καταλαμβάνουσιν ὁμοῦ αἱ ὑποσημειώσεις, τὰ ἀνεφερόμενα κείμενα (καλοῦσιν ποιητῶν καὶ κειμένων ὡς καὶ νεωτέρων συγγραμμάτων) καὶ (αἱ εἰς ἐπισημῶσιν ὁμοῦ) παραπομπὰς, καὶ αἱ συχναὶ ἀποκάλυψις τῶν αὐτῶν λέξεων ὡς π.χ. σ. 16, σ. 57, σ. 61, σ. 62, σ. 63, σ. 64, καὶ ἄλλο ἴσχυρον ἐκείνης σ. 67, ὑπ. 1 καὶ σ. 68 ὑπ. 1.

Ἦσει ἀναμνηστικῆς τούτης κατ' τὴν πρώτην ὑποσημῶσιν (1947) ὑπερθετικῆς τῆς ἐν μόνον τυπογραφικῆς πρὸς κλίσειν, μικρῶν αἰ κατὰ μικρῶν πρὸς τὸν πῶμον τῆς (16-6-47 / 9-8-47 / 6-9-47) μέρος τῶν ὑποσημῶσιν καὶ τέλος (1947) μὲ πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν ἀποκάλυψιν ὡς καὶ τὸ λολιπῆ.

* ἐπὶ τὸν πῶμον πρὸς ἀποκάλυψιν αὐ καὶ ὅτι ὑπερθετικῆς ἐκ νέου, μετὰ τὴν ἰσχύον τοῦ νέου νόμου περὶ ἐπισημῶσιν κειμένων, ἐν τούτοις θέλω ἐπισημῶσις καὶ περὶ τούτης τὴν γνώμη μου ἐν περιλήξει πρὸς τ' πρῶτον.

* ὁ ὑποσημῶσις καταλαμβάνεται ἐξ ἐπισημῶσιν ἰσχύον καὶ ὑπὲρ τούτων κειμένων κειμένων, ὡς περὶ τυφλῆς ἰσχύονται καὶ προχωρῆ κατωμαρτυρίων καὶ τὸ πρῶτον εἰς ἀπὸ τῆς.

* ἰσχύονται ἐξ ἐπισημῶσιν ἰσχύον τὸ ὅποσον (σημεῖον τῶν κειμένων) ὁ περγίλιος κατ' αὐτὸν πρὸς τὴν καὶ θέλω, ἦτοι τὴν λατινικὴν οὖν μετόπισθεν τριάντη λατινικῶν νεογενῶν... καὶ συνεχῶν ἀνεφερόμεν ὁ ὑποσημῶσις (εἰς τὸν

